

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Jiří Kundrač

Historie školství v Krnově od roku 1848

Olomouc 2019

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Historie školství v Krnově od roku 1848“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Osoblaze dne 20.4.2019

.....

Jméno Příjmení

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Pavlovi Krákorovi, Ph.D., za vedení a odborné připomínky k bakalářské práci. Dále děkuji Mgr. Vladimíře Škývarové ze státního okresního archivu Bruntál se sídlem v Krnově za odbornou pomoc a vstřícnost při práci v badatelně. Také děkuji všem zaměstnancům škol, kteří mi vyšli vstříc s poskytnutím materiálů pro mou bakalářskou práci. Na závěr bych chtěl vyjádřit vděčnost historikovi, kronikáři a pedagogovi panu Mgr. Vladimírovi Bluchovi za poskytnutí informací k mé bakalářské práci.

Obsah

Úvod	5
1 Historie školství od roku 1848 na našem území.....	6
1.1 Školství v letech 1848–1869.....	6
1.2 Období před 1. světovou válkou	8
1.3 Školství v meziválečném období	10
1.4 Školství v průběhu 2. světové války	12
1.5 Školství po porážce nacismu.....	12
1.6 Školství po převratu v roce 1948	13
1.7 Školství od roku 1978	14
1.8 Současné školství od roku 1989.....	15
2 Stručné dějiny města Krnova.....	17
2.1 Krnov v Pravěku	17
2.2 Vznik a vývoj města Krnova.....	17
2.3 Krnov během a po 1. světové válce	19
2.4 Krnov v průběhu 2. světové války	20
2.5 Krnov po 2. světové válce.....	21
3 Historie školství v Krnově.....	22
3.1 Stručná historie školství v Krnově před rokem 1848	22
3.2 Historie krnovského školství od roku 1848	23
3.2.1 Odborná tkalcovská škola německá v Krnově	23
3.2.2 Největší rozvoj školství v Krnově	24
3.2.3 Česká menšina v Krnově	25
3.2.4 První česká škola v Krnově	26
3.2.5 Rozvoj českých škol v Krnově v meziválečném období.....	27
3.2.6 České školství v pohraničí za nacistické okupace	28
3.2.7 Školství v Krnově po 2. světové válce	29
3.2.8 Porevoluční školství v Krnově	32
3.2.9 Současné školství v Krnově.....	35
3.3 Historie současných škol v Krnově	35
3.3.1 Gymnázium Smetanův okruh	35
3.3.2 Střední pedagogická a Střední zdravotnická škola	38
3.3.3 Střední škola průmyslová	39
3.3.4 Střední škola automobilní.....	39
3.3.5 Střední odborná umělecká škola varhanářská o.p.s.....	40

3.3.6	Základní škola Smetanův okruh	41
3.3.7	Základní škola Dvořákův okruh	42
3.3.8	Základní škola Janáčkově náměstí	43
3.3.9	Základní škola Žižkova	45
3.3.10	Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezské diakonie Krnov.....	46
	Závěr	47
	Seznam zkratk.....	48
	Zdroje	49
	Literatura	49
	Články a sborníky.....	50
	Webové stránky	51
	Archivní dokumenty	52
	Almanachy.....	53

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je historie školství od roku 1848 v Krnově. V práci se také věnuji školství na našem území od roku 1848 a popisuji stručně dějiny města Krnova. Jelikož jsem v Krnově studoval 4 roky na střední škole a je poblíž mého bydliště, rozhodl jsem se mu věnovat pozornost ve své bakalářské práci.

Cílem mé bakalářské práce je vytvoření uceleného spisu o historii a vývoji školství v Krnově. Po analýze informací jsem je seřadil a doplnil tak, aby tvořily rámcový spis o vývoji školství v obci, který doposud chybí. Pro mou bakalářskou práci bylo důležité získat co nejvíce informací a syntetizovat v jeden celek, který popisuje reálný vývoj školství společně s faktory, které jej ovlivňovaly.

Bakalářská práce je členěna do tří kapitol a několika podkapitol. V první kapitole popisují historii školství na našem území obecně od roku 1848 po současnost. V druhé kapitole shrnují stručné dějiny města Krnova, počínaje pravěkem a konče současností. Ve třetí kapitole se věnují stěžejnímu tématu mé bakalářské práce, a to konkrétně historii školství v Krnově. V této kapitole jsou tři podkapitoly, z nichž v první popisují stručnou historii školství před rokem 1848. Další podkapitola je věnována historii školství v Krnově obecně a v poslední podkapitole popisují historii jednotlivých škol.

Při psaní bakalářské práce jsem čerpal z kronik jednotlivých škol, které byly k dispozici u vedení školy, nebo v okresním archivu a také jsem čerpal z městských kronik. Dalším zdrojem byl archiv ONV ve státním okresním archivu, který byl bohužel neuspořádaný, a proto nalezení potřebných informací bylo poněkud složité. Také jsem navštívil redakci deníku Region v Krnově, kde mi byl k dispozici archiv vydaných novin. Menší archiv o historii Krnova mi také poskytlo městské muzeum v Krnově a značnou část materiálu tvořili knihy a sborníky z knihoven. Všechny zdroje, ze kterých jsem čerpal, budou uvedeny v závěru práce v seznamu citací.

1 Historie školství od roku 1848 na našem území

1.1 Školství v letech 1848–1869

Koncem 40. let se v celé střední Evropě projevovala společenská krize, která mocně posílila české národní hnutí. Národnostní problémy, které nebyly řešeny, způsobovaly nespokojenost s absolutistickou mocí. Dne 11. března 1848 se sešla schůze ve Svatováclavských lázních, kde byly vysloveny požadavky obyvatelstva, a vybraná delegace v čele s Petrem Fastrem je vezla do Vídně. Na prvním místě bylo zajistit rovnoprávnost mezi českou a německou národností a jazykem používaným na úřadech a školách. V delegaci byli také studenti s vlastní peticí, kterou požadovali reorganizaci školství, aby se bylo možno vzdělávat v obou jazycích. Po zamítnutí většiny požadavků byla poslána druhá petice, která zahrnovala původní požadavky, a navíc převzala požadavky petice studentské. Druhá petice obsahovala také požadavek spojení zemí koruny české. Dne 8. dubna bylo povoleno zřízení nejvyšších odpovědných úřadů pro Čechy a česká řeč se začala používat na úřadech a soudech. O den později bylo rozhodnuto o zřízení hlavní školy v Praze, na které se bude vyučovat českým jazykem. Další den byla také vyhlášena svoboda učení na univerzitách (Veselá, 1988, str. 24.–25).

Dne 23. března 1848 jako nový centrální úřad bylo zřízeno Ministerstvo veřejného vyučování, které sídlilo ve Vídni a působilo na celém území monarchie. Od července roku 1848 ministerstvo také řídilo záležitosti církevní a náboženské a název se změnil na Ministerstvo kultu a vyučování a setrval až do roku 1918. První, komu bylo nabídnuto křeslo ministra, byl František Palacký. Tehdejší ministr vnitra Pillersdorf, který byl pověřen sestavením vlády, si byl natolik jistý, že František Palacký nabídku přijme, že měl již připravený a podepsaný dekret císařem, jenže František Palacký nabídku odmítl (Kločková, online).

7. září, roku 1848 se konal první učitelský sjezd, kterého se zúčastnilo 500 učitelů. Také byl za pomoci českých stavů zřízen Zvláštní tělocvičný ústav. Ministerstvo 17. září nařídilo zavést zlepšené učitelské kurzy, kdy kandidáti museli mít více než 16 let a museli prokázat odpovídající vědomosti u přijímacího řízení. Hlavním cílem výchovy byla nábožnost a mravnost. Učitelé měli pravomoc podle svého uvážení ubrat či přidat počet vyučovacích hodin, než stanovila učební osnova. Od školního roku 1848/49 se zavedl jako povinný předmět Český jazyk a současně bylo povoleno česky vyučovat náboženství, zeměpis, dějepis a přírodopis na Akademickém gymnázium v Praze a na gymnáziích v Hradci králové, Jičíně,

Jindřichově Hradci, Písku, Mladé Boleslavi, Německém Brodě, Klatovech, Litomyšli a v Rychnově nad Kněžnou. Gymnáziím byla sjednocena délka studia na osm let. V Rakousku byl vydán Nástin organizace gymnasií a reálek, který nabyl zákonné platnosti v roce 1854 císařovým schválením. Nástin se stal základním právním dokumentem a ovlivňoval vývoj a existenci reálek a gymnázií řadu následujících desetiletí. K řízení záležitostí pedagogicko-didaktických byly zřízeny školní rady a také školní úřady, které řídily správní a hospodářské záležitosti. Po roce 1849 gymnázia ztratila svůj církevní ráz a ráz latinských škol. Povinnými jazyky se stala latina, němčina a mateřský jazyk (Morkes, 1999, str. 20.–22.).

Nejpozoruhodnější návrh, který se vztahoval k problematice elementárního školství, vytvořil Karel Slavoj Amerling, který byl úzce v kontaktu s českou vlasteneckou společností (J. K. Tyl, K. H. Mácha, F. Palacký a další) a také často přispíval do časopisů (Květy, Světozor, Přítel mládeže). Od roku 1838 začal česky přednášet o chemii, mechanice, fyzice a přírodopisu v nedělních kurzech pro řemeslníky. Touto činností dospěl k závěru, že jen zlepšením vzdělání učitelů se dá zvýšit úroveň školy. Také usiloval o zřízení učitelského ústavu Budeč. S podporou vlastenců byl ústav vybudován a svou činnost zahájil v roce 1842. Budeč vzdělával učitele prostřednictvím učitelských konferencí. Návrh požadoval povinnou předškolní výchovu od dvou do pěti let a povinnou školní docházku po dobu 8 let. Obsah vzdělání měl být založen na Komenského principu encyklopedismu a měl být zaměřen na věcné učení, proto zdůrazňoval materiální vybavení školy, jako jsou dílny, zahrady, sbírky obrazů a přírodnin. Tyto myšlenky, které se v dané době projevovaly jako nutnost pro školství, musely ještě svou realizaci 20 let počkat, kvůli společenské situaci po revoluci. Amerlingův podíl na zkvalitnění elementárního školství byl ten, že se v roce 1848 stal prvním ředitelem, první české hlavní školy v Praze, na které působil až do své penze v roce 1868 (Veselá, 1988, str. 25.–26.).

Roku 1855 církve získala ve vztahu ke školám značná práva. Spravovala školy jménem státu a školy jí byly podřízené. V roce 1857 byla v Praze otevřena první průmyslová škola pouze s večerní a nedělní výukou. Školu navštěvovalo 605 žáků a výuku realizovalo 15 učitelů. Čestným ředitelem školy byl Jan Evangelista Purkyně, který svou funkci vykonával bezplatně (Morkes, 1999, str. 22.–23.). V roce 1860 bylo zrušeno po dvanácti letech své existence Ministerstvo kultu a vyučování a kompetence s agendou převzalo nově zřízené Státní ministerstvo (Kločková, online). Roku 1862 byla založena Jednota českých matematiků, která v dalších desetiletích pozitivně ovlivňovala rozvoj celkové koncepce našeho školství. Rok na to byla v Praze založena Vyšší dívčí škola královského hlavního města Prahy.

Zřizovatelem byl Magistrát města Prahy, proto z legislativy vyplivalo, že se jedná o školu soukromou. Byla to škola všeobecně vzdělávací a byla výhradně určena dívkám z vyšší české společnosti. Škola se soustředila na výchovu dívek ve vzdělané ženy a budoucí matky, které by získané zkušenosti uplatňovaly v rodinném kruhu a společnosti. Nepočítalo se s tím, že by absolventky hledaly samostatnou obživu na podkladě ve škole získaných vědomostí. Na škole byl uplatňován tehdy neobvyklý systém třídních učitelek. Tyto učitelky měly na starost výchovu dívek a setrvaly ve třídách i v průběhu vyučování a předmětoví učitelé se starali pouze o výuku. Vzdělávání bylo realizováno především muži. V roce 1867 bylo zrušeno Státní ministerstvo a současně bylo znovuzřízeno Ministerstvo kultu a vyučování. Od roku 1868 se na pražské průmyslové škole zavádí částečné denní vyučování a ústavy pro vzdělávání učitelů byly zahrnuty mezi střední školy, čímž byla požadována také odpovídající kvalifikovanost vyučujících. Tentýž rok dochází k výrazné změně ve vztahu mezi církví a školami. Novým zákonem byly v plném rozsahu předány pravomoci řízení škol a dozor nad nimi státu. Řízení škol mělo být realizováno prostřednictvím školních rad, které byly zřizovány jako zemské, okresní a místní (Morkes, 1999, str. 23.–24.).

1.2 Období před 1. světovou válkou

Když v roce 1869 prohrálo Rakousko válku s Pruskem, nastaly ve školství významné změny vydáním říšského zákona ze dne 14. května. Změnila se úloha obecných škol, které předtím sloužily zejména jako školy pro chudé, a hrály roli výchovné a nezbytně důležité instituce pro rozvoj státu. Říšský školní zákon upravil školní docházku na 8 let, a ukládal povinnost ji pečlivěji sledovat. Učitelé se museli vzdělávat na čtyřletých učitelských ústavech, které byly odděleny zvlášť pro muže a ženy. Byly zřízeny cvičné obecné školy pro učitelské ústavy. Studium na učitelských ústavech bylo jako jediné bezplatné. Školné se platilo také na měšťanských a obecných školách, kde byla realizována povinná školní docházka (Morkes, 1999, str. 23.–24.).

Základní školství bylo podle zákona z roku 1869 rozděleno na školy obecné s nižším a vyšším stupněm vzdělání. Jednalo se o povinnou školní docházku od 6 do 14 let a mohla být splněna na vesnicích a malých městech. V okresních městech byly trojtřídní školy měšťanské, jež navazovaly na nižší stupeň škol obecných. Tyto školy byly vždy rozděleny na chlapecké a dívčí. Na střední školy gymnaziálního typu mohly také navázat nižší stupeň obecné školy, ale zpravidla byly tyto školy navštěvovány dětmi z vyšších vrstev. V roce 1871 byly vydány osnovy pro čtyřtřídní reálná gymnázia. Ta se od gymnázií lišila tím, že ve všech třídách nižšího

stupně bylo povinné kreslení, a ve 3. a 4. ročníku bylo vyučování děleno na francouzštinu a řečtinu. Reálné gymnázium mohlo být samostatné, ale nejčastěji bylo součástí vyššího gymnázia nebo vyšší reálky (Kováříček, Kovářčková, 1989, str. 9.–11.).

V roce 1870 byly školním řádem zrušeny veškeré tělesné tresty. Bylo oficiálně zavedeno vydávání vysvědčení o prospěchu žáka. Ministerstvo kultu a vyučování rozhodlo o zavedení školních kronik a používání sešitů, které měly být v každém okrese stejné. Do roku 1870 se psalo na volný papír (Morkes, 1999, str. 27.–32.).

Jediná cesta k vysokoškolskému vzdělání byla přes školu střední. Tyto školy byly dětem nižších společenských vrstev nedostupné, jelikož existovaly v omezeném počtu a platilo se na nich školné. V druhé polovině 19. století se také rozvíjely instituce pro předškolní výchovu. Dokonce před vydáním zákona v roce 1869, v Praze u sv. Jakuba vznikla první česká mateřská škola. Vznikla jako třetí typ předškolních institucí vedle opatroven a dětských zahrádek.

Až na výjimky se vydání zákonů setkalo s nepříznivým ohlasem. Byly označeny jako centralistické, germanizující a utlačující českou národnost. Počet německých škol v Čechách skutečně po vydání zákona vzrostl. Školy byly dokonce zakládány v ryze českých oblastech. Germanizace nebyla důsledkem zákona, ale jeho nepochopením českou veřejností. Výsledkem útoků konzervativních politiků proti zákonu byla jeho novelizace (Somr, 1987). Novelou školského zákona č. 53/1883 byl říšský zákon z roku 1869 pozměněn. V první verzi novely bylo navrhováno zkrácení povinné školní docházky na 6 let z ekonomických důvodů. Nárustem populace by nebylo zapotřebí stavět nové školy a také by nebylo zapotřebí většího počtu učitelů. Další argument byl také to, že především na venkově se starší děti nemohly podílet na rodinném hospodaření. Po diskuzích bylo nakonec přijato znění, které umožňovalo úlevy starším dětem a dovolovalo jim prakticky nechodit do školy. Novela také ustoupila požadavkům církve, jelikož zvyšovala počet hodin náboženství. Výrazně bylo změněno další vzdělávání učitelů nahrazením dřívějších „univerzitních kurzů“ za nespécifikované „zvláštní učební kursy“. Pozitivní význam měla novela ve vztahu k měšťanským školám, které byly od roku 1869 brány jako varianta obecné školy. Po novele zákona od roku 1883 byly pojaty jako školy vyšší a měly za úkol připravovat žáky pro průmysl, zemědělství a studium na učitelských ústavech a odborných školách (Morkes, 1999). Vynecháme-li v novele úpravu měšťanských škol, tak můžeme říci, že novela byla regresivním opatřením v rakouském školství a postihla celé

generace dětí i učitelů, jelikož byla zrušena až v roce 1922 tzv. Malým školským zákonem (Somr, 1987, str.167.–169.).

V roce 1890 bylo založeno první dívčí gymnázium Minerva v Praze. Jednalo se o soukromou školu, která brzy získala právo veřejnosti. Byla to první dívčí škola v Rakousko–Uhersku a její věhlas přesáhl hranice říše. Dívky, které díky zkráceným osnovám odmaturovaly, v roce 1895 na pražském Akademickém gymnáziu byly prvními absolventkami vysokých škol. V roce 1900 byl vydán provizorní statut nového typu střední školy s maturitou – šestiletého dívčího gymnázia. Ženy se mohly zapsat ke studiu na lékařské fakultě a na farmaceutické obory. Roku 1908 bylo oficiálně zrušeno školné na obecných školách. Řada obcí zrušila školné již dříve. V roce 1909 na základě nařízení z ministerstva byla maturitní vysvědčení ze všech škol považována za rovnocenná.

Léta první světové války můžeme považovat za období, kdy dochází k určité feminizaci škol. Ženy nahrazovaly učitele, kteří odcházeli na frontu. Tím vznikal další problém, jelikož nekvalifikované ženy nahrazovaly kvalifikované učitele (Morkes, 1999, str. 35.–41.). Na celé školství dolehla světová válka. Ihned na počátku byl redukován v národním školství počet tříd, a to takřka na dvě třetiny původního stavu. V zimě se některé školy zavíraly i na několik měsíců. Učitelstva byl nedostatek a učitelé se velmi často měnili. Také docházelo k tomu, že vyučovali neaprobovaní učitelé. Ve středním školství byly mnohé budovy zabírány pro potřebu armády. Školy zavedly takzvaný směnný provoz, kdy směny byly 3 dny dopoledne, potom 3 dny odpoledne. Zkracovaly se vyučovací hodiny a redukoval jejich počet. Školní rok byl také zkracován pozdějším zahajováním a uhelnými prázdninami. Žáci nejvyšších tříd i profesori odcházeli do války (Veselá, 1988, 71.–73.).

1.3 Školství v meziválečném období

Zákonem národního výboru Československého č. 2/1918 Sb. dne 2. listopadu 1918 byl zřízen Úřad pro správu vyučování a národní osvětu, později Ministerstvo školství a národní osvěty. Do působnosti Ministerstva školství a národní osvěty spadaly všechny školské záležitosti s výjimkou zemědělského školství. To patřilo do kompetence Ministerstva zemědělství (Kločková, online). Mladá republika se v rušném období soustředila ve školství na zvýšení všech typů škol, vyrovnání stavu školství na celém území, omezení vlivu církve vůči školství, modernizování obsahové stránky školství a zdůrazňovala nutnost kvalifikovanosti učitelů. Byly zakládány nové české střední školy převážně v národnostně smíšených oblastech

zejména tam, kde české školy nebyly. Vznikaly střední školy odborné a vysoké školy (Veselá, 1988, 71.–73.).

Po vzniku demokratické republiky došlo k nápravě křivd z doby Rakousko–Uherska v oblasti vysokých škol. 28. ledna 1919 byla zřízena druhá Česká univerzita v Brně. Přibily vysoké školy: Vysoká škola obchodní v Praze, Vysoká škola zemědělská a Vysoká škola zvěrolékařská v Brně. Na Vysoké škole báňské v Příbrami, která byla do té doby německá, se zavedl jako povinný jazyk čeština. Zvláštním problémem bylo školství jinonárodních menšin. Československo bylo podle mírových smluv povinno poskytnout menšinám vzdělání v mateřském jazyce, tam kde žil značný počet. Samozřejmostí je, že vznik Československé republiky ukončil odnárodňování českých dětí v jazykově smíšeném území. Už 3. dubna 1919 byl přijat zákon o menšinovém školství a ten stanovil podmínky pro zřizování státních menšinových škol. Obecné školy měly být zřízeny tam, kde bylo alespoň 40 dětí této menšiny, a měšťanské školy měly být zřízeny tam, kde jich bylo nejméně 400. Do konce roku 1920 bylo zřízeno 455 státních obecných škol a 70 státních měšťanských škol. Do soustavy školství patřily také školy mateřské. Kromě mateřských škol byly zřizovány denní útulky pro děti zaměstnaných matek. Problém byl sblížení nižší střední školy a měšťanské školy. Středoškolská profesora k tomuto problému zaujímali záporné stanovisko. Přestože nutnost úprav středních škol byla pocíťována velmi živě, nedošlo v téhle oblasti k podstatnějším změnám (Kopáč, 1971, str. 15.–22.).

Školská soustava se na celém území Československé republiky sjednotila v roce 1922 po vydání tzv. „Malého školského zákona“. Tento zákon se podobal zákonům a ustanovením tehdejší monarchie, avšak byla pozměněna školní docházka, která byla osmiletá, a zrušily se úlevy. Bylo dovoleno odhlašovat děti z výuky náboženství a zavedla se občanská výchova, výuka ručním pracím a domácím naukám. Nejrozšířenějším typem škol bylo reálné gymnázium. V roce 1930 byl ministerským výnosem vytvořen společný dvouletý základ všech středoškolských typů. Vyučoval se mateřským jazyk a žáci prvních dvou tříd měly jeden cizí jazyk, kterým byla němčina (Kováříček, Kovářičková, 1989, str. 14.–15.).

V roce 1931 byly zřízeny pedagogické akademie pro přípravu učitelů, které doplňovaly systém učitelství ústavů. Studium na akademiích trvalo pouze rok oproti učitelství ústavům, kde studium trvalo 4 roky. Uchazeči museli mít minimálně 18 let a prokázat se maturitním vysvědčením z jiné střední školy. Studium bylo ukončeno maturitou s pedagogickým zaměřením (Kopáč, 1971, str. 15.–22.).

1.4 Školství v průběhu 2. světové války

Dne 17. listopadu 1939 byly uzavřeny všechny české vysoké školy a bylo popraveno 9 školských funkcionářů bez jakéhokoliv soudu. Okupační úřady rozhodly o propuštění učitelů, kteří byli starší 55 let (u žen 50 let). Důvodem bylo, aby se školy zbavily učitelů příliš ovlivněných demokratickým duchem první republiky. Okupanti usilovali o snížení vzdělanosti českého obyvatelstva, a proto rušili střední školy. Do konce roku 1942 bylo zrušeno téměř 70 % středních škol. V protektorátu Čechy a Morava byla zakázána školní docházka všech židovských dětí. Bylo nařízeno odstranit obrazy a vše ze škol, co by připomínalo samostatnost Československa (Morkes, 1999, str. 52.–53.). Do obsahu vyučování zasáhli okupanti odstraněním hodin dějepisu a na všech školách bylo vyučováno německému jazyku. Řada škol byla přestěhována do budov, které vyučování nevyhovovaly. Původní budovy sloužily vojenským účelům nebo z nich byly udělány školy německé, jenž neustále vznikaly. Ničeny byly školní knihovny a sbírky. Nemalé množství učitelů a vysokoškolských nebo středoškolských studentů všech stupňů bylo uvězněno nebo posláno na nucené práce (Kováříček, Kovářčková, 1989, str. 15.–16.).

1.5 Školství po porážce nacismu

Po porážce nacismu směřovaly první kroky ve školství k tomu, aby bylo zahájeno vyučování v co nejkratší době. Nebyl to úkol snadný, jelikož řada budov byla zničená, nebo vážně poškozená, a v budovách také chybělo vnitřní vybavení. V pohraničních územích, která byla v roce 1938 odtržena od republiky, bylo české školství zcela v troskách. Sotva týden po skončení okupace bylo zahájeno vyučování na školách měšťanských, obecných i středních, přestože na mnohých místech to bylo za nouzových podmínek. Postupně se otevíraly zrušené školy a také 1. června 1945 školy vysoké. Obecné a měšťanské školy hned po osvobození začaly vyučovat podle předválečných osnov. Ministr školství a osvěty Zdeněk Nejedlý uvedl 10. ledna roku 1946, že od osvobození bylo v českých zemích nově zřízeno 1082 mateřských škol, 1758 obecných škol a 321 měšťanských škol. Celkový počet středních škol byl 220. V oblasti odborných škol bylo nově zřízeno 8 průmyslových škol, 61 zemědělských škol, 21 obchodních akademií, 17 obchodních škol, 19 odborných škol, 20 odborných škol pro ženskou povolání a 63 odborných škol učňovských. Ve stejném období byla také rozšířena síť škol vysokých. Nově otevřeny byly lékařské fakulty v Hradci Králové a Plzni. Byla otevřena Vysoká škola politická a sociální, Akademie výtvarných umění, Akademie múzických umění a obnovena vysoká škola veterinární. V Brně byla studia rozšířena o studium farmacie. V únoru

roku 1946 bylo přijato rozhodnutí o obnovení univerzity v Olomouci. Všeobecně se mínilo, že úsilí o jednotnou školu bude co nejdříve potvrzeno školským zákonem, ale po volbách v květnu 1946, kdy se stal ministrem školství představitel Národně socialistické strany Josef Stránský, se práce na reformě školy oddálily a teprve únor 1948 přinesl v tomto směru změny. Tímto se odstartovala nová etapa ve vývoji českého školství (Kováříček, Kovářičková, 1989, str. 16.–20.).

1.6 Školství po převratu v roce 1948

V tomto roce byl vydán po únorovém převratu zákon o jednotné škole. Zavedlo se jednotné neboli stejné základní obecné vzdělání pro všechnu mládež od 6 do 15 let. Z toho vyplývá, že z osmileté školní docházky se přešlo na devítiletou. Povinná školní docházka ve skutečnosti nekončila v 15 letech dokončením základního obecného vzdělání, jelikož bylo povinné navazovat na základní odborné vzdělání. Školská soustava byla rozdělena na školy mateřské pro děti od 3 do 6 let, školy národní, kde se jednalo o pětiletý 1. stupeň jednotné školy, školy střední, což byl čtyřletý 2. stupeň jednotné školy, a školy 3. stupně, které byly děleny na povinné a výběrové. U povinných škol se jednalo o základní odborné školy, do kterých povinně chodily všechny děti, co nenavštěvovaly žádné výběrové školy. Školy výběrové se dělily na čtyřleté a kratší než 4 roky. U čtyřletých škol se jednalo o gymnázia a vyšší odborné školy. Školy kratší než 4 roky byly různé typy odborných škol trvajících 2 nebo 3 roky. Byly založeny školy pro mládež vyžadující zvláštní péči a byly na úrovni 1. a 2. stupně jednotné školy. Poprvé v historii školství na našem území byly tyto školy zařazeny do školského systému. Krátce po vydání zákona byly vypracovány a vydány nové učební plány, osnovy a učebnice.

Školský zákon, který byl vydán v roce 1948, byl v platnosti jen 4 roky. Došlo ke zkrácení povinné školní docházky z ekonomických důvodů státu. Školský zákon byl vydán 24. dubna 1953 a zavedl osmiletou a jedenáctiletou střední školu. Poslední tři ročníky jedenáctileté střední školy byly výběrové a nahrazovaly gymnázia. Zákon přinesl problémy do práce školy. Zkrácení druhého stupně o 1 rok způsobilo větší zátěž pro první stupeň z důvodu vyšších nároků. Zavedl se dějepis, zeměpis a přírodopis do 5. ročníku prvního stupně, což předtím bylo obvyklé až na druhé stupni. Přejít ze 4. ročníku do 5. ročníku byl pro děti příliš obtížný a neuměly se s tím vyrovnat (Vališová, Kasíková, 2007 str. 68.–73.).

15. prosince roku 1960 byl schválen Zákon o soustavě výchovy a vzdělání v ČSSR. Byl nově vymezen význam školy a ostatních školských zařízení. Zákon stanovil, že školy

a výchovná zařízení tvoří jednotnou školskou soustavu, v níž jednotlivé stupně a druhy škol na sebe navazují a umožňují veškeré schopné mládeži získat i nejvyšší vzdělání. Děti do šesti let byly vychovávány v jeslích nebo mateřských školách. Děti od 6 do 15 let chodily do základních devítiletých škol. Děti od 15 let chodily do různých typů škol středního nebo vyššího vzdělání. Po dokončení úplného středního vzdělání byla možnost vzdělávat se na vysokých školách.

Na základních devítiletých školách byl zaveden předmět Pracovní vyučování. Byla zavedena hudební, tělesná a výtvarná výchova. Na druhém stupni byly zavedeny nepovinné předměty. Usilovalo se o modernizaci ve vzdělávání a bylo to umožněno díky uvolněné politické atmosféře 60. let (Kováříček, Kovářičková, 1989, str. 20.–30.).

1.7 Školství od roku 1978

Školství v 70. letech prodělalo řadu změn, za účelem obnovení socialistického charakteru školství. Školským zákonem z roku 1978 byla zavedena desetiletá povinná školní docházka, jejímž absolvováním žák získal střední vzdělání. Bylo třeba vystudovat základní školu, která byla osmiletá a k tomu 2 roky na některých z typů středních škol. Nejzásadnější změny prodělal první stupeň základní školy, který byl pojat podle modelu sovětské počáteční školy. Tohle pojetí bylo pro děti velice náročné, nerespektovalo vývojové vlastnosti jejich věku a bylo zavedeno, přestože předchozí prověřování ukázalo řadu problémů.

K dosavadním středním školám přibilo střední odborné učiliště. Všichni absolventi čtyřletých oborů ukončených maturitou mohli studovat na vysoké škole. Maturity mohli dosáhnout také absolventi kratších než čtyřletých oborů večerním nebo dálkovým studiem. Dosavadní typy středních škol také procházeli proměnou. Nejvíce změn proběhlo na gymnáziu. Tvrdí se, že právě tato škola byla v normalizačních letech nejvíce poznamenána, ale není tomu tak. Pravdou je, že zákon z roku 1978 zavedením odborné přípravy v podstatě změnil všeobecně vzdělávací charakter školy. Jelikož nový model byl nejprve prověřován dostal se do praxe až v polovině 80. let. Do té doby gymnázia pracovala podle zákona z roku 1968. Ke studiu se dostávali studenti na základě doporučení ze základní školy. Problém však byl, že nebyly preferovány studijní, ale politické předpoklady. Poslední předpřevratový školský zákon byl vydán v roce 1984, avšak nepřinášel žádné pozoruhodné změny (Kováříček, Kovářičková, 1989, str. 20.–30.).

1.8 Současné školství od roku 1989

V českém školství po roce 1989 došlo ke změnám v zásadních otázkách vzdělávací politiky – v oblasti řízení, vzdělávací nabídky, kurikula, financování, subjektů poskytujících tuto nabídku atd. Centralizovaný systém byl uvolněn ve prospěch krajů, obcí a jednotlivých škol, ovšem centrální model řízení byl zachován. V rámci platných centrálních předpisů získaly školy právní subjektivitu, což zahrnuje samostatnost v rozhodování o organizačních, personálních, finančních a kurikulárních otázkách. Kromě státem jsou školy financovány obcemi, rodiči, do jisté míry zaměstnavateli a zřizovateli nestátních škol. Vznikala víceletá gymnázia, nové druhy odborných škol, nové studijní obory, nové vzdělávací programy na úrovni základního vzdělávání (školy waldorfské, daltonské, montessoriovské atd.). Byla posílena autonomie škol, co se týče úprav učebních plánů, osnov, učebnic, cizích jazyků.

K zásadním změnám ve školském systému nedošlo ani v roce 2004, kdy byl vydán dlouho očekávaný školský zákon, který nabyl platnosti v roce 2005. Velkého rozvoje se dočkalo speciální školství zaměřené na vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Podle zákona mají tyto děti, žáci a studenti právo na vzdělání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které toto vzdělávání umožní a na poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení. Cíle vzdělávání jsou stanoveny v Národním programu vzdělávání neboli v Bílé knize vypracovaném Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a schváleným Parlamentem ČR. Bílá kniha vymezuje hlavní vzdělávací oblasti, obsahy a prostředky. Na tento dokument navazují rámcové vzdělávací programy vymezující povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání každého oboru vzdělávání v základním, středním, předškolním, základním uměleckém a jazykovém vzdělávání. Rámcové vzdělávací programy jsou závazné pro tvorbu školního vzdělávacího programu, který si každá škola vytváří sama.

Současný systém škol:

Mateřské školy – jsou navštěvovány dětmi od 3 do 6 let. Přednostně se k předškolnímu vzdělávání přijímají děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, který je povinný.

Základní školy – mezi ně se také řadí základní umělecké školy. Poskytují základní povinné vzdělání v devíti ročnících rozdělených na dva stupně. První stupeň je 1. – 5. třída, druhý stupeň 6. – 9. třída.

Střední školy – dělí se na gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště.

Gymnázia – jedná se o školy připravující především pro vysokoškolské studium. Existují gymnázia osmiletá, šestiletá, čtyřletá a zakončení je provedeno maturitní zkouškou.

Střední odborné školy – připravují pro výkon odborných činností jako například technickohospodářských, ekonomických, pedagogických, zdravotnických, správních atd. Zakončení je provedeno maturitní zkouškou.

Střední odborná učiliště – připravují pro výkon dělnických povolání. Obvykle se jedná o tříleté studium zakončené závěrečnou zkouškou.

Konzervatoře – poskytují všeobecné vzdělání a připravují žáky pro výkon umělecko-pedagogických činností. Délka studia je šest až osm ročníků. Zakončení je absolutorium.

Vyšší odborné školy – denní studium trvá nejméně 2 a nejvíce 3 roky. Připravují pro náročné odborné činnosti a jsou ukončeny absolutoriem.

Jazykové školy – s právem státní jazykové zkoušky. Ukončení státní jazykovou zkouškou základní, všeobecnou nebo speciální. (Vališová, Kasíková, 2007, str. 68.–73.).

2 Stručné dějiny města Krnova

2.1 Krnov v Pravěku

Město Krnov se nachází na okraji Slezské nížiny, na soutoku řek Opavy a Opavice, při česko-polské hranici, v jesenické krajině, jejíž osídlení sahá k samotnému úsvitu dějin naší země (Balla, 2000, str. 6.–8.). Podle archeologických nálezů na krnovské půdě žil člověk již před 30 000 lety. Jednalo se o pravěké lovce. Ze starší a střední doby kamenné jsou archeologické nálezy na Krnovsku vzácné. Častější doklady lidské civilizace jsou ze třetího tisíciletí př. n. l., kdy se objevují první zemědělci přicházející od jihovýchodu. Žili v osadách, pěstovali obilí, zabývali se chovem dobytka a na sobě nosili domácí tkané oděvy. Na vrchu zvaném Cvilín a v okolí Šelenburku, byly nalezeny zbraně a nástroje mladší doby kamenné (Blucha, 1969, str. 9).

2.2 Vznik a vývoj města Krnova

Město Krnov vzniklo na křižovatce dávných obchodních cest spojující pobaltská hansovní města s Itálií a poměrně brzy získalo městská práva (Balla, 2000, str. 6.–8.). Dochované písemné prameny, ve kterých je zmínka o Krnově, pochází až ze 13. století, kdy 27. dubna 1240 daroval český král Václav I. újezd zvaný Krnov Tišnovskému klášteru. V listině ze 7. prosince 1240 už Krnov a jeho okolí zase chybělo. Koncem roku 1240 předal král krnovský korunní majetek své manželce královně Kunhutě Štaufské. V září roku 1248 se majetek vrátil mezi zeměpanské komorní statky. Mezi 13. zářím 1248 až 11. dubnem 1253 bylo rozhodnuto o reorganizaci správní a hospodářské struktury statku zvaného tehdy Jägerndorf a došlo k založení města. Zakladatelem mohl být markrabě Přemysl (později král Přemysl Otakar II.) nebo sám král Václav I. (Bříza, 2016, str. 11.). Informace, že v roce 1253 bylo založeno město zvané Jägerndorf, může být mylná, jelikož se opírá o zakládací listinu města Horní Benešov z roku 1253 založeného podkomořím Benešem z Benešova. Na této listině je mimo jiných jako svědek uveden i fojt Sigfrid z Krnova (Sigfridus advocatus de Jägerndorf). Podle jeho titulu by mohl být městským fojtem, což by znamenalo, že Jägerndorf byl město. Existují však doklady, ve kterých titul advocatus patřil fojtu vesnickému nebo fojtu újezdnímu. První autentická listina určena pro město Krnov byla vydána českou královnou Kunhutou na Hradci u Opavy 31. srpna 1279, v níž královna potvrzuje, že král Přemysl Otakar II. přiděluje do městského obvodu vsi Bližčice, Chomýž, Kostelec a Chářovou. Při hledání prvních zpráv o městu Krnov se můžeme setkat s listinou z roku 1269, která se netýká přímo Krnova, ale mezi svědky je opět Sigfrid z Krnova. Listina zachovává pořadí svědků podle hodnosti a významu

té doby. Sigfrid Krnovský je uveden před opavským fojtem a Opava je v roce 1269 prokazatelně označována jako město, což znamená, že můžeme pro rok 1269 přiznat Krnovu postavení města.

Krnov s Opavskem byl v pevných rukou Přemyslovců do smrti Přemysla Otakara II. v roce 1278, kdy začaly komplikace. Vdova po Přemyslu Otakarovi II., královna Kunhuta, podporovaná feudálem Závišem z Falkenštejnu na sebe strhla veškerou moc na Opavsku do doby, kdy s nároky na Opavsko vystupuje nemanželský syn krále Mikuláš zvaný Opavský, který se usídlil na hradě Cvilíně. Město nabývalo na významu. Mimo jiné tomu pomohl také majestát krále Jana v roce 1316, kterým obdrželo město výroční trh. V roce 1318 se Opavsko stalo samostatným knížectvím v rámci koruny české. Roku 1325 mohlo krnovské právo soudit krevní vinu. Tuhle výsadu měla přední města. Netrvalo však dlouho a roku 1377 dochází k dělení Opavska mezi knížecí bratry. Od téhož roku Krnov existuje jako samostatný útvar zvaný Krnovské knížectví.

Tradice krnovské textilní výroby sahá až k samotným počátkům města. V roce 1379 bylo na řece postaveno bělidlo a ve městě založen obchodní dům se sukнем osvobozený od daní. Krnovsko bylo v zástavě Vladislava Opolského, který v roce 1390 předal zástavu Joštovi z rodu Lucemburků. Po smrti Jošta roku 1411 Krnovsko připadlo pod přímou vládu českého krále Václava IV. dědictvím. V roce 1422 se pánem na Krnovsku stává Hanuš II., který o rok později umírá, a po něm vládne vdova Helena se synem Mikulášem V. (Blucha, 1969, str. 11.–15.).

Nejstarší písemný záznam psaný česky pochází z roku 1419. Tehdy byl zapsán nález pro bližického fojta Mikuláše a jeho větší část je psána česky. Písemný záznam se nachází v zemských deskách krnovských, které jsou v našich zemích doloženy od roku 1303. V roce 1989 byly prohlášeny kulturní památkou. Čeština na Krnovsku pronikala do úředních jednání od dob krále Václava IV. Zasloužila se o to místní česká šlechta (Blucha, 1994a).

Roku 1474 na Krnovsko vpadl uherský král Matyáš Korvín, kdy zajal knížete Hanuše III. a stal se samozvaným pánem Krnovska (Balla, 2000, str.8). Při útoku Matyáše Korvína město utrpělo velký požár, který založili jeho vojáci. Jelikož byl Krnov téměř celý postavený ze dřeva, utrpěl značné ztráty. Při požáru města shořela téměř všechna privilegia, a proto je v roce 1485 Matyáš Korvín městu přiděluje znovu. Po smrti Matyáše Korvína roku 1490 je Krnovsko darováno králem Vladislavem II. Janu Šelenberkovi z Kosti (Blucha, 1969, str. 15.–20.). Roku 1523 koupil Krnovské knížectví markrabí Jiří Hohenzollern z Ansbachu, který

nechal dát do vyhnanství františkánské bratry minority a také katolické řády německých rytířů jakožto horlivý zastánce Lutherova učení.

Krnovské knížectví bylo konfiskováno za protivení se Habsburkům a roku 1622 bylo uděleno císařem Karlu z Lichtenštejna. To už bylo Krnovsko postiženo třicetiletou válkou a pleněno nejdříve dánskými, poté císařskými a na závěr švédskými vojsky. Pruský král Bedřich II. uplatnil nároky na dříve zkonfiskované Krnovsko jeho hohenzollernským předkům, které považoval za bezprávné. Spor se rozšířil na celé Slezsko a vojáci Marie Terezie nedokázali ubránit území, které patřilo odedávna české koruně. V roce 1742 byl uzavřen mír ve Vratislavě, který pro Krnovsko znamenal ztrátu rozsáhlých území. Předcházející události znamenaly konec politického významu Krnova. Do roku 1793 sídlil v Krnově krajský úřad. Tohoto roku byl přestěhován do Opavy. Krnovské knížectví zaniká v roce 1849 a vzniká nový politický okres Krnov jako jeden ze sedmi okresů Rakouského Slezska. Okres čítal téměř 60 tisíc obyvatel rozmístěných v 74 obcích. Až na málo územních změn okres Krnov existoval až do roku 1960 (Balla, 2000, str. 10.–21.).

V roce 1867 Krnov zaujímal první místo v západní části Rakouského Slezska ve výrobě vlněného zboží a vlněné příze. V roce 1873 v těsné blízkosti Krnova byla založena proslulá továrna na výrobu varhan Rieger – Kloss (Bříza, 2016, str. 53.–54.). Rozvoj města a průmyslu pokračoval i na začátku 20. století. V roce 1890 získal Krnov telefonní spojení. První automobil vlastnil v Krnově v roce 1904 majitel mlýna. V letech 1901–1903 byla vystavěna nová radnice. Budovaly se školy, spořitelny a další veřejné budovy (Blucha, 1969, str. 25.–38.).

2.3 Krnov během a po 1. světové válce

Život obyvatel Krnovska ovlivnily válečné události. Na jaře roku 1915 se projevil zásobovací potíže a zavedly se potravinové lístky. V průmyslu se projevoval nedostatek surovin a následně na to byly z kostelů odebrány zvony a sbíraly se kovy. Výroba se soustředila hlavně na válku a ceny v roce 1917 prudce vzrostly, což se projevilo nedostatkem potravin mezi lidem.

Dvacet procent obyvatelstva muselo nastoupit do vojenské služby. To znamenalo asi 8 tisíc mužů v soudních okresech Krnov a Město Albrechtice. Během první světové války jich zhruba 1500 padlo. Situace ke konci války byla také složitá. 30. října 1918 bylo vyhlášeno vytvoření provincie Sudetenland, která měla náležet k tzv. Německému Rakousku. Do příchodu československého vojska běžel život jako za Rakouska (Blucha, 2007, str. 133).

Po vyhlášení samostatnosti Československa v listopadu bylo v Krnově mezi Němci, kteří během války české menšině v Krnově znepríjemňovali život, velké rozčilení a zorganizovala se obrana města tzv. Volkswehrem, která se skládala z vojáků, navracených z války domů a civilistů. K definitivnímu připojení Krnova k Československé republice došlo v 27. prosince 1918 ve 14:00 hodin, kdy přišla jednotka patnácti vojáků a oznámila starostovi města, že bude Krnov obsazen. Kolem 17. hodiny přijelo vlakem do Krnova československé vojsko čítající asi 600 vojáků, kteří se vydali tehdejšímu starostovi za zpěvu oznámit, že přebírají město (Blucha, 1993).

Oblast Krnova a okolí byla převážně osídlená německy hovořícím obyvatelstvem. Z toho důvodů nebyly na tomto území vhodné podmínky pro vznik české literatury. Výjimkou byla literární aktivita krnovských minoritů a farářů z farností Krnovska (Martinek, 2010). Podle údajů z prvního sčítání Československa z roku 1921 v Krnově, včetně Chářové a Kostelce, zde žilo 16 867 obyvatel, z nichž 14 630 se hlásilo k německé národnosti (Bříza, 2016, str. 54).

V roce 1922 byla v Krnově uspořádána věhlasná výstava věnována zemědělství, průmyslu a živnostem. Po překonání potíží s dovozem surovin ze zahraničí krnovské hospodářství a průmysl prokázaly svou životaschopnost. Po překonání hospodářské krize náležel Krnov znovu k nejprůmyslovějším městům. V převážně německém Krnově přibýval počet českých obyvatel. V průběhu dvacátých a třicátých let v Krnově panoval čilý stavební ruch. Lidé se snažili budovat vlastní bydlení, spořili a město se rozrůstalo. Ke konci roku 1936 počet obyvatelstva dosáhl 25 tisíc (Blucha, 2007, str. 139.–140.).

2.4 Krnov v průběhu 2. světové války

V říjnu 1938 v důsledku mnichovské konference začalo vojenské obsazování Krnovska říšskoněmeckou armádou. Dne 7. října 1938 navštívil Krnov Adolf Hitler. Zde promluvil k ohromnému davu nadšených posluchačů z balkónu radnice. Po roce 1938 se téměř všichni Češi odstěhovali. V průběhu druhé světové války se do Krnova dostali váleční zajatci a násilím přivlečení pracovníci a pracovnice z východu Evropy zvaní Ostarbeitři. Byly ubytovány v dřevěných domcích, které pro ně byly stavěny na území města. Po napadení Polska Německem se tisíce polských zajatců dostalo do zajetí a již z 30. října existuje zápis o jejich nasazení při práci na silnicích v okrese Krnov. V záznamech gestapa se také objevila hlášení o útěcích z Krnovska. Krnovské továrny byly převedeny na válečnou výrobu. Začátek roku 1945 byl poznamenán obavami blížící se fronty. Městem projížděly kolony ustupující německé armádě. Krnovem prošel transport vězňů z koncentračního tábora v Osvětimi v počtu

1500 až 2000. Ve městě se nacházel na jaře roku 1945 německý vojenský útvar a oddíl SS. Protiletcká děla byla wehrmachtem rozmístěna po Krnově a v březnu byla nařízena evakuace veškerého civilního obyvatelstva. Přesto ve městě zůstalo jeden až dva tisíce lidí bez zásobování, elektřiny, dodávky plynu a vody. Vojenská postavení ve městě byla bombardována a německá vojska kladla miny, ničila mosty a továrny. V dubnu se na severních výšinách objevila vojska Rudé armády a nedaleká Opava i Ostrava byly osvobozeny. Vzápětí na to se morálka německých vojáků zhoršovala a německé velení města se vzdalo plánu hájit Krnov jako vojenskou pevnost. Dne 6. května 1945 byl Krnov osvobozen a stal se svobodným československým městem (Blucha, 2007, str. 144.–146).

Přestože doba bouřlivého rozvoje byla ukončena již v době hospodářské krize na přelomu dvacátých a třicátých let 20. století, další zkouška čekala Krnov až na konci druhé světové války a následujících letech. Co se nezničilo při ústupu wehrmachtu a postupu Rudé armády, bylo po válce zničeno Čechy samotnými. Silnou ranou byla pro město kompletní výměna obyvatelstva (Michl–Bernard, 2010).

2.5 Krnov po 2. světové válce

V Krnově zůstala malá jednotka Rudé armády a do města se začali vracet předváleční čeští obyvatelé a přicházeli noví osídlenci. Dne 15. května 1945 byla zvolena místní správní komise v čele se správním komisařem. Později byla ustavena okresní správní komise, která působila do 25. června 1946, kdy byl zřízen okresní národní výbor. V Krnově v červenci 1945 byla většina německé národnosti z okresu shromážděna do internačních táborů, které Němci vybudovali za války pro válečné zajatce. Zde Němci čekali na odsun. Pravidelný odsun začal v roce 1946 a pokračoval do roku 1947.

Národnostní složení Krnova bylo zcela změněno a k roku 1947 bylo zjištěno 16 335 obyvatel. V roce 1965 měl Krnova 22 244 obyvatel a z toho 82 % tvořili Češi. Území okresu Krnov se dotkla změna československo-polských hranic v roce 1959. Změny také zaznamenal krnovský průmysl, a to znárodněním, spojením či zrušením. Díky tomu mohly vzniknout nejdůležitější podniky a závody. Jedná se o strojírenskou firmu Strojovnit, závody Varhan Rieger–Kloss a výroba nábytku (Blucha, 2007, str. 148.–151.). Během zástavby po válce proběhly výrazné změny. Celé bloky historických měšťanských domů byly zbourány. Tvář Krnova, jak byla známa po staletí, se nenávratně změnila. Krnovský okres byl v roce 1960 zrušen a jeho území bylo připojeno k okresu Bruntál. Po proběhnutí Sametové revoluce v roce 1989, která přinesla celému Československu svobodu, nastaly nemalé problémy. Novým

podmínkám trhu se velká většina krnovských podniků nedokázala adaptovat a zkrachovala. Mezi nimi všechny krnovské textilní továrny, krom jedné, tím zanikla staletá tradice textilní výroby. Továrna na výrobu varhan se dokázala transformovat a vyráběla varhany pro celý svět (TIC Krnov, online). Firma přestala fungovat a v březnu roku 2018 bylo na její návrh zahájeno insolvenční řízení (Aktuálně.cz, online). V roce 1997 postihla Krnov velká povodeň, která ho téměř celý zaplavila a způsobila značné škody (TIC Krnov, online).

3 Historie školství v Krnově

3.1 Stručná historie školství v Krnově před rokem 1848

O nejstarších krnovských školách se neví téměř nic. Pouze jedna stopa vede k několika poznatkům o zdělání v Krnově. Pojítko k ní je osobnost Bohuslava z Krnova, který byl profesorem práva v druhé polovině 14. století na Karlově univerzitě v Praze. Je pravděpodobné že první vzdělání musel získat v rodném městě Krnově. Předpokladem pro to je existence školy ve městě Krnově, která je písemně doložena od roku 1415 v Mořické knize fundací, i když existovala zřejmě již dříve. Ve středověku patřili k proslulým vzdělancům také Svatomír z Krnova, Mikuláš z Krnova a Ondřej z Krnova (Blucha, 1996a).

Listina vydána v roce 1415, která dokazuje existenci školy v Krnově, uvádí, že na škole působil školmistr, zástupce a jejich pomocníci. V čele školy stál rektor. Škola byla součástí farní organizace, ale řízení příslušelo městské radě. Po sléze se škola vymanila z působnosti fary, ale dozor církve setrval. Škola měla nejdříve nižší stupeň se dvěma až třemi třídami a teprve za krnovského markraběte Jiřího Hohenzollerna byla škola přeměněna na vyšší městskou školu s pěti třídami, kterou mohli navštěvovat jen chlapci. Dalším střediskem vzdělání v Krnově byl minoritský klášter, který měl bohatou knihovnu, mimo jiné s knihami z humanitních a přírodovědných věd (Blucha, 1996b).

Krnovsko bylo těžce postiženo třicetiletou válkou a není divu, že školství prodělávalo úpadek. Vyučování se konalo v městské budově zvané zvonice. V budově bydlel zvoník. V 18. století byli polodenně vyučováni chlapci a dívky v třídách tzv. farních školách spravovaných městem. Dne 17. dubna 1779 zachvátil Krnov obrovský požár. Shořela také zvonice se školními třídami. Tato musela být znovu vybudována spolu s téměř celým městem. Obnovená škola byla otevřena v roce 1780 a v roce 1790 znovu přestavována a rozšiřována (Blucha, 1996c).

V letech 1782 až 1793 byl Krnov sídlem krajského úřadu pro Krnovsko a Opavsko. To významně ovlivnilo rozvoj školství. Byly založeny tři důležité školy. Hlavní škola, která byla zřizována ve významných městech, připravovala žáky ze středního stavu pro další studium. Předměty byly stejné jako na škole triviální, ale navíc byla vyučována německá gramatika a základy latiny a ve čtyřtřídní hlavní škole také stavitelství, rýsování, geometrie, zeměpis a přírodní vědy. Škola byla postupně rozšířená o vyučování učitelů v roce 1782, ale později v roce 1830 bylo vyučování učitelů zrušeno. Budova hlavní školy nestačila, a proto v roce 1842 byla postavena nová na kostelním náměstí s bytem pro ředitele a pěti třídami. Škola byla postavena převážně ze dřeva. Byla napadena houbou, která ničila vše, co bylo ze dřeva. Obnova si vyžádala velké náklady a škola přetrvala až do 20. století, kdy po druhé světové válce byla zbourána (Blucha, 1996d).

3.2 Historie krnovského školství od roku 1848

Zvolený starosta Franz Florian Göbel přispěl ke zvelebení školství v Krnově a z pětitřídní hlavní školy se vyčlenila roku 1855 městská nižší reálka. Každým rokem na ní vznikala nová třída, takže v roce 1871 se škola oddělila a byla založena samostatná čtyřtřídní komunální reálka a v roce 1875 rozšířena na státní úplnou vyšší reálku. Na škole také působily techničtí učitelé. Škola poskytovala odborné znalosti z přírodních, technických a společenských věd. Prvním ředitelem se stal Josef Wünsch a na jeho popud byl vydán souhlas slezské zemské rady v Opavě k poskytnutí dvou učeben roku 1878 nově postavené školy na Smetanově okruhu č. 2 k umístění numismaticko-archeologické sbírky, přístupné také veřejnosti, což byl základ vzniku městského muzea v Krnově. V šedesátých až osmdesátých letech se manufakturní výroba suken měnila na tovární, a proto byla potřeba odborníků, jejichž kvalifikaci mohla zajistit odborná škola. Tento úkol zajistil měšťan a továrník Ferdinand Göbel ve spolupráci se společenstvím soukeníků a v roce 1875 vznikla odborná tkalcovská škola. Její zakladatelé se řídili heslem: „Kdo odpočívá, ten rezaví“ (Blucha, 1996d).

3.2.1 Odborná tkalcovská škola německá v Krnově

Školu v roce 1875 založil Ferdinand Göbel, který pocházel z textilní rodiny. Jeho otec Franz Florian Göbel byl krásnobarvíř. Po usazení v Krnově v roce 1825, kde mu bylo uděleno měšťanské právo, se oženil s dcerou soukenického mistra Ferdinanda Larische a v letech 1850–1864 působil jako starosta města.

Škola byla otevřena dne 15. února 1875. Na škole byli nemajetní žáci zproštěni všech poplatků. Díky tomuto rozhodnutí byl velký zájem z řad chudé dělnické mládeže o vzdělání v tkalcovském oboru (Škývarová, 1988). V roce 1878 převzal školu do správy stát. Roku 1880 byla zřízena ve škole dílna pro strojní tkalcovství se čtyřmi stavy (Rosa, Jindra, 1928, str. 143). O velkém zájmu o studium na této škole svědčí fakt, že v roce 1884 bylo studium rozšířeno na denní a večerní kurz. Propouštěcí vysvědčení žáci získali po absolvování dvou let (Škývarová, 1988).

Od počátku měla škola problém s prostory. Škola neměla vlastní budovu, a proto musela používat jiné prostory ve městě. S tímto problémem se škola potýkala celých 15 let od založení. Roku 1890 dne 18. března v 11:00 hodin vydala komise složená ze zástupců obce povolení k zahájení stavebních prací na nové školní budově. Výstavba nové školy uzavřela počáteční a velmi složitou etapu existence školy (Sborník bruntálského muzea, 2015), (viz obrázek 3).

Od roku 1911 se žáci vzdělávali i v kurzech vyšívání a češtiny. Vyučování bylo omezeno v letech 1914–1918. Po válce bylo vyučování opět rozšířeno a škola pořádala propagační výstavy. Nejvýznamnější takovou akcí byla výstava při příležitosti 60. výročí od založení tkalcovské školy v Krnově v roce 1935 ve dnech 22.–24. srpna. Na škole probíhalo vyučování i v době 2. světové války. Po jejím skončení v roce 1945 byla odborná tkalcovská škola v Krnově uzavřena (Škývarová, 1988).

3.2.2 Největší rozvoj školství v Krnově

Obecně k největšímu rozvoji školství v Krnově došlo v druhé polovině 19. století a s tím měl co dočinění rychlý rozvoj krnovského průmyslu. Kapacity dosavadních budov přestaly stačit, a proto městská rada přistoupila k promyšlené výstavbě školních budov. Stavební místa se nabízela v parcích, vzniklých kolem zrušených hradeb a zasypaných vodních příkopů. Velice zajímavý byl rychlý postup staveb. Jako první byla postavena budova gymnázia v letech 1876–1877. Další budova na řadě byla budova základní školy na Smetanově okruhu v letech 1877–1878 a v letech 1880–1882 byla postavena škola na Dvořákově okruhu. Po desetileté přestávce se pokračovalo v letech 1890–1892 stavbou textilní školy na náměstí Míru a v letech 1891–1893 byla postavena další budova školy na Dvořákově okruhu 2. Tímto byla získána řada školních budov na velmi dobré úrovni, které jsou charakteristické použitím klasicistních prvků architektury na fasádách.

Potřeba dalších prostor pro vyučování se vyskytla na začátku 20. století. Při oslavách 60 let panování císaře Františka Josefa v roce 1908 město využilo příležitosti a finanční prostředky připravené státem pro tyto oslavy spojilo s městskými prostředky. Pro staveniště bylo vybráno místo, kde stával domek kata zbořený v roce 1800 na začátku ulice Dobrovského, tehdy zvané Královské. Předání školy proběhlo 22. listopadu 1909 a na paměť císařského jubilea byla nazvána jubilejní. V severní části budovy byla pětitřídní dívčí škola a škola mateřská. V jižní části byla pětitřídní škola chlapecká. Každá část měla vlastní vchod z venkovní ulice. Uprostřed budovy byla tělocvična, což bylo v té době spíše výjimkou než pravidlem. Škola svým vybavením a prostředím patřila ke vzorovým a byla zdobena prvky secesního slohu. Škola sloužila ve druhé polovině 20. let vojenským účelům. Ve školním roce 1934/1935 byly v budově uvolněny dvě třídy pro české děti, protože prostory na menšinové škole nestačily (Blucha, 1994b).

3.2.3 Česká menšina v Krnově

Krnovsko bylo osídleno českým obyvatelstvem již od 6. století, které se na venkově udrželo až do třicetileté války. Krnov měl již od svého založení ve 13. století německou většinu. Česká menšina na Krnovsku existovala až do konce druhé světové války v roce 1945 (Blucha, 1994c).

Během staletí bylo původní slovanské obyvatelstvo ovlivňováno německou kolonizací a postupnou germanizací. K českému národnímu probuzení zde došlo v porovnání s Čechy a Moravou později. O nápravu se zasloužil profesor Antonín Vašek za pomoci časopisu *Opavský besedník*, který redigoval v letech 1861–1865. Právě z něho byla rozšířena myšlenka soustředit práci na probuzení českého lidu a „šířit osvětu a vzdělání mezi lidem československým ve Slezsku“. Příkladem se staly České a Moravské matice v Českých Budějovicích, Olomouci a Prostějově. Žádost o povolení založení Matice opavské byla úřady nejdříve zamítnuta, aby nebyl rušen pokoj mezi obyvatelstvem. Ministerstvo vydalo povolení teprve po zesílení nátlaku českých intelektuálů (Blucha, 2001).

Zakládání textilního průmyslu přivedlo do města řadu soukeníků z Ústí nad Orlicí, Humpolce, Brna a dalších měst. Právě tito lidé založili spolek zvaný *Svornost* v roce 1877. K původním zakladatelům se brzy přidali zaměstnanci železnice a pošty. Jejich schůzky probíhaly v malém krnovském domku za mostem u řeky Opavy. K dispozici jim byla česká knihovna, šachy, české časopisy a noviny. *Svornost* v roce 1879 založila večerní spolkovou školu, do které docházelo devatenáct účastníků. Jednalo se o první českou školu v celém okrese. Později se spolek přestěhoval do hostince *Rosmanith* v Pánské ulici, kde bylo malé jeviště,

a to dávalo možnost pro vystupování české kapely a vystoupení s harmonikou. V roce 1905 byl uspořádán první český ples. Hostinec vyhořel a český spolek se stěhoval. Našel přístřeší postupně v hostincích Schmiedt, poté v Modré labuti a u Rauera. Jakmile proběhli protičeské demonstrace v Praze, došlo v hostinci k rozbití oken a k výhružkám. Po této události se hostinští báli přijmout Svornost pod svou střechu, a proto se museli scházet členové v domku pana Trnky na ulici 9. května. Situace se zlepšila v roce 1911 po přestěhování se spolku do Dělnického domu. Život české menšiny se stále obohacoval. Byla založena česká kapela, hrály se kuželky, zpívali se české písničky v pěveckém kroužku, konaly se výlety do českých Neplachovic a Holasovic, kde se Češi cítili dobře, protože jim ostatní lidé rozuměli a tomu všemu pomáhala Matice Opavská s podporou německých sociálních demokratů. Ta funguje dodnes pod názvem Matice Slezská. Za první světové války musela být činnost Svornosti zastavena (Blucha, 1994c).

Po vzniku Československa byla ve městě umístěna vojenská posádka. V roce 1920 přišlo do kasáren mnoho mladých lidí převážně ze Slovácka. Konala se společná zábava v krojích na dvoře kasáren. Koncerty, průvody a slavnost snímání májových věnců. Svornost opět oživila svou činnost, tentokrát jako odbor Matice Opavské (Blucha, 1994d).

3.2.4 První česká škola v Krnově

V druhé polovině 19. století byl na německé reálce vyučován český jazyk jako nepovinný předmět. Podle ročních zpráv školy uložených v archivu se do něj hlásilo třicet někdy až šedesát studentů. Z řad české menšiny roku 1910 byla vyvíjena snaha o otevření obecné české školy. Přestože byl dostatečný počet dětí, se tyto snahy za dob Rakousko–Uherska nenaplnily. Dva roky před rozpadem Rakousko–Uherska se český jazyk stal povinným předmětem na německé reálce (Blucha, 1994e).

19. srpna 1919 byla zřízena česká veřejná obecná škola výnosem zemské školní rady v Opavě. V létě 1919 dělmistr železničních dílen svolal české rodiče do nádražní restaurace k přípravě otevření školy. Tehdy se přihlásilo k vyučování 49 chlapců a 22 dívek. 15. září při zahájení vyučování bylo žáků 93 a byli rozděleni do dvou tříd. Nová škola se nacházela v zahradním domku Řádu chudých školských sester de Notre Dame¹, který dnes již neexistuje. Dům stával na Hlubčické ulici. Prvním správcem byl učitel Lev Černín, který od města získal byt až v roce 1920. Do té doby musel bydlet v hotelu. Po uplynutí roku

¹ Jedná se o ženské řeholní společenství, které se zabývá především výchovou a vzděláváním v duchu křesťanských hodnot. Byl založen 15.8.1853 v Hyršově v Čechách.

byla škola již čtyřtřídní a byla přemístěna do staré budovy hlavní školy na kostelním náměstí. Jedna třída se musela stále vyučovat stále na Hlubčické ulici (Blucha, 2013, str. 126.–155.). Poté, co byl řídicí učitel Lev Černín přemístěn do Opavy, byl od 1. září 1921 jmenován řídicím České obecné školy v Krnově Maxmilián Pracný a zástupcem byl Alois Králík. Všichni čeští učitelé

se obětavě věnovali menšinové práci. Škola se stala střediskem českého společenského života. Schůze českých obyvatel Krnova se konaly ve třídách školy. V následujících letech se české školství rozrůstalo (Městské muzeum Krnov).

Po několika dalších stěhováních bylo rozhodnuto o postavení nové české školy v dnešní ulici Maxima Gorkého². Škola byla budována v letech 1923 až 1924 a v září roku 1924 byla budova slavnostně otevřena. V dalších letech se v této části začaly stavět domy, které patřily Čechům, proto se lokalitě začalo říkat „Česká čtvrť“ (Region, 2015). V nově vzniklé české čtvrti v okolí Jiráskovy a Gorkého ulice bylo postaveno v letech 1926–1931 čtyřicet pět rodinných domků a následovaly další (Blucha, 2007, str. 139.).

3.2.5 Rozvoj českých škol v Krnově v meziválečném období

Roku 1920 otevřela ve městě matice Opavská Mateřskou školu, na kterou se při zápisu konaném 29. až 31. října 1919 přihlásilo čtyřicet dětí. Škola později v roce 1928 přešla do státní správy a byla rozšířena na dvě oddělení. Místní český školní výbor byl ustanoven 10. února 1921 a jeho prvním předsedou se stal Bedřich Nowotný. Česká škola byla terčem nacionálních nevráživostí ve správě města i z části německých obyvatel. Opakovaně byly ničeny nápisy na školních budovách a bytové záležitosti byly ze strany města řešeny velice liknavě. V roce 1922 byl v Krnově zřízen kurz z učiva první třídy a následující rok byl zřízen kurz učiva z druhé třídy. Jednalo se o jakýsi předstupeň zřízení české školy měšťanské. Do té doby musely děti dojíždět do měšťanské školy v Opavě. K výraznému rozmachu českého kulturního a společenského života v Krnově došlo v roce 1924, kdy byl ustaven okresní odbor péče o mládež a byla postavena pro českou obecnou a mateřskou školu nová, moderní, již zmiňovaná budova na ulici Maxima Gorkého.

Výnosem č. 67923/25–1 ze dne 8. června 1925 zřídilo ministerstvo školství a osvěty v Krnově veřejnou obecnou (měšťanskou) školu s českým vyučovacím jazykem. Otevřena byla na začátku školního roku 1925/26 jako dvoutrídní. Ve školním roce 1926/27 byla otevřena další

² Dnes budova slouží pro účely Mateřské školy Maxima Gorkého 22.

třída. Škola sídlila ve staré budově na Kostelním náměstí 15. V budově se až do roku 1924 nacházela česká obecná škola. Z ministerstva však bylo přislíbeno, že bude postavena pro tuto školu budova nová. Ředitelem české měšťanské školy se stal František Bárta. V roce 1930 chodilo do české obecné školy 189 žáků a do mateřské školy 58 dětí. V roce 1935 to bylo 238 žáků v obecné škole a 85 dětí v mateřské škole. Ve školním roce 1936/37 bylo ve 13 třídách obecné, mateřské a měšťanské školy celkem 506 dětí. Pro přehlednost tedy před druhou světovou válkou byly v Krnově následující české školy: škola mateřská, založena v roce 1920, škola obecná, založena v roce 1919, škola měšťanská, založena v roce 1925 a reálné gymnázium od roku 1937 (Městské muzeum Krnov). V roce 1937 začala výstavba budovy pro měšťanskou školu a gymnázium na Jiráskově ulici, avšak v důsledku Mnichovské dohody nebyla dokončena³. V roce 1938 navštěvovalo českou obecnou školu 269, měšťanskou 139 a reálné gymnázium 43 žáků. Po připojení Krnova k Německé říši bylo české gymnázium přechodně přemístěno do Hranic. České školy v Krnově v roce 1938 na následujících sedm let zanikly (Blucha, 2013, str. 126.–155.).

Podle zprávy napsané zemské školní radě v Ostravě z Okresního národního výboru psané 25. 7. 1947 se v Krnově nacházely následující německé školy: I. obecná škola dívčí, I. obecná škola chlapecká, II. obecná škola dívčí, II. obecná škola chlapecká. Na Smetanově okruhu byla umístěna německá měšťanská škola dívčí společně s I. obecnou školou dívčí, ale každá byla pod samostatnou správou. V budově na Dvořákově okruhu byla německá měšťanská škola chlapecká s obecnou školou chlapeckou, také každá pod samostatnou správou (Archiv ONV).

Když Adolf Hitler začal válku, přinesl tím problémy hlavně mladým lidem. Na krnovském gymnázium, zvaném tehdy chlapecká vyšší škola, dostávali starší studenti a vyučující povolávací rozkazy na frontu. Další studenti byli nasazeni jako pomocníci u děl protiletectvé obrany (Blucha, 2007, str. 145).

3.2.6 České školství v pohraničí za nacistické okupace

Po obsazení pohraničí byla zrušena velká část českých škol. Byly odstraněny české střední školy, jako gymnázia všech typů, reálky, vyšší zemědělské školy, obchodní akademie, učitelské ústavy a další. Střední školy s českým vyučovacím jazykem nepůsobily po celou dobu okupace. Vůči českým školám obecným a měšťanským na Opavsku byl vyvíjen silný tlak. Ve dnech 8.–12. října 1938 byly zrušeny všechny školy na Opavsku z rozkazu SDP⁴. Všichni čeští učitelé

³ V dnešní době budova slouží pro účely Střední školy pedagogické a střední školy zdravotnické v Krnově.

⁴ Sudetoněmecká politická strana založena roku 1933 Konradem Henleinem.

byli propuštěni ze státních služeb. Do škol byly jako učitelé nasazeni Němci, kteří uměli částečně česky. Učitelé byli velice agilní a ve školách mluvili německy bez ohledu na to, že jim české děti nerozuměly. Školní budovy českých škol byly pozavírány a používány pro vojenské účely nebo pro účely německých škol. Podle výkazu z 1. listopadu roku 1942 bylo na německých obecných školách v Krnově 21 českých dětí. Školní výchova české mládeže byla omezena na nejnižší typy škol (Slezský sborník, 1959, str. 282.).

3.2.7 Školství v Krnově po 2. světové válce

Po skončení války bylo nutné v oblastech, které byly mnichovskou dohodou násilně odtrženy od Československa, budovat školství prakticky od základů. Základní linie poválečného školství byla vytyčena 5. dubna 1945 Košickým vládním programem. Usnesením vlády ze dne 25. května 1945 byly budovy, které sloužily před okupací školským účelům, převedeny do správy Ministerstva školství ČSR. Mnozí učitelé, kteří učili před válkou, nastoupili ochotně na veřejnou výzvu do škol. Organizací školství v jednotlivých okresech byli pověřeni zmocněnci ministerstva školství a osvěty. Na Krnovsku to byl František Marek, který přišel do Krnova 20. června 1945. Při své práci se opíral o referát pro školství a kulturu okresní správní komise. Většina školních budov byla v důsledku válečných událostí nezpůsobilá k vyučování. Školní inventář byl roztroušen po všech možných místech.

Bylo třeba urychleně připravit školní budovy tak, aby bylo možné zahájit vyučování co nejdříve. Bylo organizováno čištění školních prostor, svážení nábytku do škol a shromažďování pomůcek. Tyto práce prováděli většinou Němci soustředění ve sběrných táborech. Někteří učitelé přicházeli sami a někteří byli přiděleni v rámci akce „Pomoc pohraničí“ z jiných okresů na tři roky. Pedagogové, kteří svou práci považovali za poslání, setrvali na svých nových působištích déle a vykonali mnoho dobré práce.

Školní rok 1945/46 začal na I. základní škole v Krnově 3. září, ale pravidelné vyučování ještě nemohlo být zahájeno. Denně přicházeli noví žáci a stav ve třídách se rozrůstal. Třídy měly být odděleny, jenže to nedovoloval stav učitelů. Na počátku měla škola jen 8 pedagogů. Výuka probíhala v budově bývalé dívčí měšťanky, jelikož současná budova školy na Dvořákově okruhu 2 sloužila stále vojenským účelům. Byly vypuštěny méně důležité předměty a počet hodin byl omezen. Bylo zavedeno střídavé vyučování tak, že vždy postupně dvě souběžné třídy zůstávaly doma. Německý učitel, který byl antifašista, a bydlel v budově textilní školy, sdělil, že cennější školní pomůcky byly Němci zadrženy na krnovském

gymnázium v kabinetě vedle ředitelny. Válka také mimo jiné výrazně poznamenala zdravotní stav dětí. Byly podvyživené, některé měly vši a také byly nachlazené. Chudá mládež byla stravována, pokud to dovozovaly zásoby a možnost přípravy jídla (Košítek, 1990, str. 17.–48.).

Bylo otevřeno české Státní reálné gymnázium na Smetanově okruhu číslo 2, které vlastní vyučování zahájilo 21. září 1945 vzpomínkovou slavností na T. G. Masaryka. Havarijní stav budovy přetrvával několik měsíců. Zpočátku byla pro nedostatek skla některá okna zatlučena deskami. Všechny překážky byly postupně zdolávány. Studenti přibývali a přicházeli další profesoři, kteří navázali na obětavost a nadšení svých učitelských předchůdců z dob první republiky (Blucha, 1996e).

Přírůstek obyvatelstva v pohraničí si vynutil, aby se okresní národní výbor spolu s okresním školním výborem zabývaly perspektivou dalšího rozvoje školství. Už v roce 1946 bylo prohlídkou školních budov zjištěno, že jich více než třetina nevyhovuje a bude třeba přistoupit k jejich nákladné adaptaci nebo výstavbě škol nových. Většina škol byla opravena svépomocí. Pokud místní národní výbory opatřily pracovní síly a částečně materiál, obdržely od státu na opravu škol značné finanční částky. Na organizaci školských záležitostí se také podílela odborová organizace, z počátku okresní odborové učitelské rady a začátkem roku 1947 z nich vznikly místní skupiny Svazu zaměstnanců školství a osvěty. Většina učitelů začala přijímat novou politickou linii. Mnozí uvěřili ve správnost hláсанých ideálů a obětovali jejich realizaci i svůj volný čas. 1. září 1948 vešel v platnost zákon 95/1948 Sb. ze dne 21. dubna 1948, kterým bylo zavedeno jednotné vzdělávání pro mládež do patnácti let (Košítek, 1990, str. 17.–48.).

Podle stavebních popisů školních budov z roku 1959 byla na Dvořákově okruhu č. p. 2 1. osmiletá střední škola postavena roku 1894. Na Smetanově okruhu č. p. 4 byla 2. osmiletá střední škola postavena roku 1878. Na Opavské ulici č. p. 4 byla 3. osmiletá střední škola postavena v roce 1909. Na Smetanově okruhu č. p. 2 byla jedenáctiletá střední škola postavena roku 1882 a v roce 1957 prošla rekonstrukcí. Na ulici Hlubčické č. p. 11 byla škola pro mládež vyžadující zvláštní péči. Škola byla vybudována z obytné budovy v roce 1951. Na Jiráskově ulici č. p. 875 byla pedagogická škola, která byla postavena v roce 1838, kdy nebyla kompletně dokončena. 1. národní škola byla na ulici Albrechtické č. p. 106 v předělané obytné budově na školu od roku 1951. Na ulici Chářová se nacházela 2. národní škola ve dvou budovách. Jedna byla postavena roku 1796 a od té doby sloužila pro školské účely a druhá byla postavena v roce 1870 jako obytná budova. Od roku 1947 sloužila také školským účelům. 3. národní škola byla v Krnově – Kostelci na Bruntálské ulici v budově postavené roku 1906,

kteřá od počátku sloužila školským účelům. V Krnově – Chomýži byla 4. národní škola č. p. 79 postavena roku 1870. Součástí byla dvoutřídní mateřská škola. 5. národní škola byla v Krnově – Ježníku č. p. 52 postavena roku 1909 (viz obrázek 1 a 2).

Ministerstvo školství a osvěty schválilo v rámci vytvoření nové školské soustavy výnosem z 2. července 1953 pro školní rok tři osmileté školy. Jsou to: Krnov – Smetanův okruh, Krnov – Dvořákův okruh, Krnov – Opavská. Také 21. července 1953 ONV udělil souhlas o umístění pedagogického gymnázia pro mateřské školy, které bylo do Krnova přesunuto z Opavy (Archiv ONV).

V listopadu roku 1959 byla v Krnově nově zřizena zdravotnická škola s oborem zdravotních sester. Neměla vlastní učebny, a proto byla umístěna v Pedagogické škole v Krnově. Ředitelkou byla Božena Jílková, která byla současně také ředitelkou pedagogické školy. Byla zřizena jedna třída s počtem 24 žákyň. Normální předměty byly vyučovány učiteli pedagogické školy a odborné vyučovali lékaři Okresního ústavu národního zdraví v Krnově. V roce 1960 byla nově otevřena 4. osmiletá střední škola na Dvořákově okruhu (Kronika města Krnova 1960). V roce 1963 na Střední škole pro pracující v Krnově maturovalo 10 manuálně pracujících dělníků z krnovského Strojsovitu. Na zemědělské škole byl zahájen první ročník čtyřleté Střední technické zemědělské školy. Také v odborném učilišti národního podniku Karnola nastoupilo 113 děvčat i chlapců (Kronika města Krnova 1963). V roce 1965 došlo na krnovských školách k rozsáhlejším úpravám. Všechny budovy byly postupně rekonstruovány a dokupovalo se nové vybavení do tříd. Společně se všemi školami byly rekonstruovány mateřské školy. Ve školním roce 1965/66 navštěvovalo krnovské devítileté školy včetně zvláštní školy 4 393 žáků. Střední školy řídily KNV v Ostravě. V Krnově to jsou: Střední všeobecně vzdělávací škola, Střední zdravotnická škola, Pedagogická škola a Střední zemědělsko-technická škola mechanizační (Kronika města Krnova 1965). V Krnově byla také lidová škola umění, která byla zároveň největší školou tohoto druhu v okrese. Měla pobočku ve Městě Albrechticích se čtyřmi učiteli a ve Zlatých Horách se dvěma učiteli. V Krnově vyučovalo 16 učitelů a ve výtvarné i hudební větvi bylo 459 žáků. Škola se často podílela na kulturním životě v Krnově i okolí (Kronika města Krnova 1967).

V roce 1970 bylo v Krnově 6 úplných základních devítiletých škol, základní trojtřídní škola Chářová, základní trojtřídní škola Kostelec, Zvláštní škola a dále Gymnázium, Pedagogická škola, Zdravotnická škola, Střední zemědělská škola, Železniční odborné učiliště, Odborné učiliště Karnola, Odborné učiliště Závodů S. K. Neumanna, Odborné učiliště Strojsovít a lidová

škola umění (Kronika města Krnova 1970). V roce 1972 se uskutečnil průzkum využívání školních budov a ukázalo se, že město potřebuje další školní budovy. Pokrokem bylo odstranění veškerého střídavého vyučování z Krnovských škol. Také probíhaly neustále rekonstrukce a údržba školních zařízení (Kronika města Krnova 1972). Učňovská škola z Bruntálu měla v Krnově pobočku. Jednalo se o Výcvikové středisko Restaurace a Jidelny a bylo umístěno v hotelu Praha. Zajišťovalo výcvik oboru kuchař a číšník. V roce 1985 bylo výcvikové středisko přemístěno do Bruntálu v důsledku prováděných generálních oprav a přístavby hotelu (Kronika města Krnova 1985).

3.2.8 Porevoluční školství v Krnově

Na území města bylo v roce 1990 šest úplných základních škol a jedna neúplná. Jsou to: 1. základní škola Dvořákův okruh 2, 2. základní škola Smetanův okruh 4, 3. základní škola Opavská ulice, 4. základní škola Žižkova ulice, 5. základní škola Janáčkův okruh a neúplná základní škola v Krnově – Kostelci. Již v lednu roku 1990 došlo k ustavování Občanského fóra⁵ na jednotlivých školách. V rámci Krnova, pak bývalého okresu Krnov, a nakonec celého okresu Bruntál došlo brzy ke koordinaci práce mezi OF na školách. Na lednové celookresní konferenci pedagogů OF v městském divadle v Krnově bylo vysloveno stanovisko, které požadovalo důslednou demokratizaci školství, změny ve vedení odboru školství ONV, ve vedení škol a navrácení postavení učitelům, které jim patří s důrazem na odpovědnost za výchovu a výuku. Ředitelé škol se museli podrobit tajnému hlasování o vyslovení důvěry nebo nedůvěry. Hlasování proběhlo v únoru roku 1990. Na všech základních školách ve městě došlo ke změně ředitelů škol. Bylo rozhodnuto o navrácení devítileté docházky do škol. Bylo navrženo zřízení fakulty v Krnově Slezské univerzity z Opavy, které podporovala Masarykova univerzita.

V Krnově bylo po roce 1989 gymnázium, střední zemědělská škola, střední zdravotnická škola, střední pedagogická škola a z učilišť bylo ve městě železniční, textilní, strojírenské a zdravotní. Plán práce pedagogické školy byl v důsledku politických změn také změněn. Škola se stala apolitickou a žáci byli vychováni podle zásad humanity, vlastenectví a demokracie. Upravily se osnovy zejména v dějepise, občanské výchově a branné výchově mládeže (Kronika města Krnova 1990).

⁵ Politické hnutí, které vzniklo dva dny po začátku sametové revoluce. Občanské fórum ve zkratce OF odmítalo totalitní komunistický režim. Zakladatelem byl Václav Havel.

V září roku 1992 byla otevřena Střední umělecká škola varhanářská a jejím zřizovatelem byla společnost s ručením omezený varhany. Změnami si prošla Střední zemědělská technická škola. Změnila svůj název i obsah výuky. Přejmenovala se na Střední odbornou školu v Krnově a sídlila na Revoluční ulici. Ke škole patří internát a dílny na Opavské ulici. U školy pracovalo střední odborné učiliště, které nabízelo obory automechanik nebo strojník zámečnick. V Krnově působila rodinná škola v budově textilního učiliště na náměstí Míru. Svým zaměřením navazovala na tehdejší obdobu školy pro odborná ženská povolání (Kronika města Krnova 1992).

6. října roku 1993 byla zřízena nadace střední školy v Krnově. Nesla název Stříbrný gryf a jejím úkolem bylo zřídit a podporovat akademické gymnázium jako soukromý ústav. Dalším krokem k privatizaci školství bylo zřízení soukromé základní umělecké školy s výtvarným oborem (Kronika města Krnova 1993). Roku 1994 začalo vyučování na dalším gymnáziu ve městě pod záštitou nadace Stříbrný Grif. Jednalo se o denní osmileté studium se zvýšenou výukou angličtiny a němčiny. Střední škola pedagogická se snažila získat statut vyšší školy. Název školy byl upraven na Vyšší a střední škola pedagogická v Krnově (Kronika města Krnova 1994). Vyšší odborná pedagogická škola měla v názvu slovo vyšší, ale statut jí nebyl přiznán ministerstvem školství, proto se později škola opět přejmenovala. V roce 1993 vznikla v Krnově nová Integrovaná střední škola dopravy a cestovního ruchu na místo původního Středního odborného učiliště železničního. Na soukromém gymnáziu nastaly problémy z důvodů školného. Jelikož se zvedlo z 500 korun na 1000 korun měsíčně. Po dosazení nové ředitelky se školné snížilo na 650 korun.

Více než stoletá tradice nezabránila zrušení odborného textilního učiliště koncem školního roku 1996/97 (Kronika města Krnova 1998). Kromě již dříve zmíněných základních škol byla v Krnově neúplná základní škola na Chářovské ulici, která spadala od roku 1981 do roku 1992 pod 2. základní školu na Smetanově okruhu. Od 1. září roku 1993 se škola osamostatnila. V dolních patrech budovy působila školní družina a třídy 1. a 2. ročníku. V horních patrech budově budou třídy 3. a 4. ročníku. Provoz pod vedením paní ředitelky zabezpečovaly tři učitelky, dvě vychovatelky a jedna uklízečka (Region, 1993a). V roce 2002 se škola přestěhovala do bývalé textilní, později rodinné školy a tím pádem se přejmenovala na Základní škola Krnov, Náměstí Míru 13 (Kronika města Krnova 2002). V Krnově se nacházely dvě umělecké školy, z nichž jedna byla soukromá. Dalšími školskými zařízeními byly dům dětí a mládeže Méd'a, Pedagogicko-psychologická poradna, plavecká škola v městských lázních a středisko služeb školám na Opavské ulici. Mezi Středními školami bylo

Gymnázium na Smetanově okruhu, Vyšší odborná škola a střední pedagogická škola, Integrovaná střední škola dopravy a cestovního ruchu, Střední odborná škola se středním odborným učilištěm na Opavské ulici, Střední zdravotní škola na Husově náměstí a tři soukromé školy – soukromé gymnázium, soukromá střední umělecká škola varhanářská na Revoluční ulici a soukromá střední podnikatelská škola na Soukenické ulici. Učiliště v Krnově byly dvě, a to Střední odborné učiliště technické na Soukenické ulici a Střední odborné učiliště na Opavské ulici. Z rozhodnutí MŠMT v roce 1998 ukončilo posledních 56 studentů vyšší studium na pedagogické škole (Kronika města Krnova 1998).

V roce 1999 otevřela Slezská univerzita z Opavy vzdělávací centrum v Krnově v areálu bývalého učiliště v ulici Za Drahou, nedaleko od vlakového nádraží Krnov–Cvilín. Část objektu sloužila jako vysokoškolská kolej. Vzdělávací centrum bylo otevřeno zájemcům z řad veřejnosti, kteří si chtěli doplnit vzdělání. V roce 1999 byly zahájeny zkušební přednášky semestru univerzity třetího věku, kterými si vedení chtělo ověřit zájem o ně a která témata by měly obsahovat. Účastnilo se něco okolo 30 posluchačů. Převážně se jednalo o lidi v důchodovém věku, ale byli mezi nimi také mladí lidé. Od 1. září byla v Krnově nově otevřená pomocná škola Benjamin. Jedná se o první církevní školu v okrese Bruntál. Svou organizací připomíná mateřskou školu. Začíná se přípravným stupněm, kde je kladen důraz na smyslovou výchovu. Nejschopnější mentálně postižení žáci mají možnost dosáhnout trivía, což znamená umět číst, psát a počítat. Všem dětem je poskytováno vzdělání v rámci jejich možností (Kronika města Krnova 1999).

V roce 2001 po sedmi letech zanikla v Krnově jediná soukromá střední škola Soukromé akademické gymnázium. Důvodem pro zrušení školy bylo snižování státních dotací na provoz školy a také nedostatek studentů i přesto že gymnázium mělo v posledních letech slušnou pověst a kladné hodnocení ze strany školní inspekce (Kronika města Krnova 2001).

31. července 2003 přestala existovat 3. základní škola na Opavské ulici a 319 žáků začalo navštěvovat jiné základní školy v Krnově. K redukci škol docházelo hlavně z důvodu úbytku dětí. Budova bývalé 3. základní školy byla předána do správy Střední odborné školy, která se do budovy přestěhovala. (Kronika měst Krnova 2003). V roce 2003 se škola v Kostelci stala detašovaným pracovištěm 5. základní školy na Janáčkově náměstí a v roce 2007 všechny děti nastoupily do nově zrekonstruovaného pavilonu školy na Janáčkově náměstí. Škola tímto ukončila svou činnost téměř po dvou staletích (Region, 2007).

Ve školním roce 2005/2006 došlo ke sloučení Střední pedagogické školy a střední zdravotnické školy v jedno zařízení (Kronika města Krnova 2006). V roce 2011 došlo ke sloučení Základní školy na Hlubčické ulici, Církevní základní školy a mateřské školy v jednu školu s názvem Mateřská škola a základní škola Slezská diakonie. Od září probíhala výuka handicapovaných dětí a žáků se specifickými potřebami v rámci jedné školy. Budovy však zůstaly rozdělené (Kronika města Krnova 2011). Slezská univerzita v Krnově v roce 2015 definitivně oznámila že pobočka v Krnově končí a po téměř 16 letech budou budovy přihlášeny do veřejné aukce (denik.cz, online).

3.2.9 Současné školství v Krnově

V současné době se v Krnově nachází 9 mateřských škol, 4 základní školy, 6 středních škol z nichž je jedna soukromá, 2 umělecké školy, z nichž je také jedna soukromá, Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezská diakonie a Středisko volného času Krnov (Krnov, online).

3.3 Historie současných škol v Krnově

3.3.1 Gymnázium Smetanův okruh

Císařským výnosem ze dne 26. srpna 1875 se obecní nižší reálka stává Vyšší reálnou státní školou v Krnově. V roce 1877 byla 4. října slavnostně otevřena nově postavená budova školy, která svému účelu slouží dodnes. O rok později se konala první závěrečná zkouška, které se zúčastnilo 6 žáků. První dívčí jména školy se v třídních knihách začala objevovat v roce 1909, jelikož do té doby na škole studovali pouze chlapci (Gymnázium Krnov 1945[2015]).

Všechny státní správy vyžadovaly pro školní docházku na vyšších školách poplatků. Kromě poplatků za přijímací řízení a opisy vysvědčení museli žáci každoročně odvádět příspěvek na nákup učebních pomůcek. Školné v roce 1876 obnášelo 16 zlatých a roku 1910 36 korun. Od roku 1922 se školné lišilo podle daňového priznání rodičů. Nejmenší částka za školné byla 100 korun a nejvyšší 1200 korun.

Období 1. světové války zasáhlo školu velice tvrdě. V říjnu 1914 byla školní budova prohlášena jako vojenský lazaret a vyučování bylo pozastaveno. Po sléze se v něm pokračovalo na jiných místech. Po táhlých jednáních a námitkách ze strany ředitelství školství, rodičů a městského zastupitelstva byla budova ve školním roce 1916/1917 uvolněna pro své účely.

V roce 1939 byla škola rozdělena na Vyšší školu pro chlapce a nově vytvořenou Vyšší školu pro dívky. Chlapecká zůstala v původní budově a dívčí škola byla umístěna

na Jiráskově ulici v nově vystavěné budově, která měla sloužit účelům České školy. V dnešní době se v budově nachází Střední pedagogická škola příspěvková organizace. Počátek války znamenal pro starší učitele již známé nepříjemnosti jako povolávací rozkazy, které zažili v období 1. světové války. Později povolávací rozkazy byly určeny také pro studenty. S blížící se frontou koncem roku 1944 byly školní budovy používány pro přechodné ubytování říšských Němců, později pro uprchlíky ze Slezska nebo jako rezervní lazarety. 20. ledna 1945 muselo být vyučování na všech krnovských školách zastaveno. Školní budova nebyla během války závažně poškozena kromě dělostřeleckého zásahu ve střeše, který způsobil na jižní straně budovy menší škody.

Gymnázium s českým vyučovacím jazykem bylo poprvé otevřeno v roce 1937. Tento rozvoj českého školství v Krnově byl však přerušeno fašistickou okupací pohraničí v důsledku mnichovského diktátu. Na podzim roku 1938 bylo české krnovské gymnázium přemístěno společně s gymnáziem z Nového Jičína na gymnázium v Hranicích. Toto gymnázium se stalo útočištěm mnoha českým studentům a učitelům, které z pohraničí vyhnal fašismus. České státní reálné gymnázium bylo po válce v roce 1945 umístěno do budovy bývalého německého reálného gymnázia.

Osmileté reálné gymnázium bylo otevřeno 1. září 1945 výnosem Ministerstva školství a osvěty. Vyučování mohlo být zahájeno tak brzy jen díky obětavosti profesorů, kteří vyučovali předměty, pro které neměli aprobaci. Události roku 1948 byly odstartovány dne 24. února, kdy škola vyslechla projev Klementa Gottwalda a poslance Erbana. Prosazování socialistické orientace školství probíhalo zpočátku v rámci historické tradice. Připomínaly se zásluhy Masaryka a Beneš. Apelovalo se na vlastenecké cítění a sociální spravedlnost. Z uzákonění jednotné školy bylo patrné, že historická tradice nebude dlouho trvat. 23. dubna 1948 byla na škole založena skupina Svaz československé mládeže. 6. prosince 1948 se konala pedagogická porada za přítomnosti zástupců SČM, kteří přednesli referát, podle něhož je nutné získávat každého jednotlivce pro uskutečnění lidově demokratického státu, řádně jednotlivce prověřovat, aby mezi studenty nevnikaly nežádoucí elementy. Podle zápisu z kroniky je patrné, že gymnázium mělo své politické aktivisty nejen v řadách profesorů, ale i v řadách studentů. V roce 1949 byli odsouzeni tři studenti s odůvodněním, že se dali strhnout do služeb reakce proti vládě lidu a naší republice. Mnoha dalším byl pobyt na škole znepříjemňován. Na Krnovském gymnázium byl tímto položen základní kámen socialistické školy. Na základě školské reformy z roku 1948 byla osmiletá gymnázia přeměněna na čtyřletá a v tom důsledku se název školy změnil v roce 1949 na Čtyřleté gymnázium.

Během prázdnin roku 1953 byly provedeny opravy budovy a doplněno zařízení školy. V témže roce vstoupil v platnost zákon, jenž vytvořil důsledně jednotnou školu. Povinná školní docházka trvala osm let a z gymnázia se stala jedenáctiletá střední škola. Dne 29. září 1953 byla otevřena třída střední školy pro pracující a byla součástí Jedenáctileté střední školy v Krnově, kam se přihlásilo 11 posluchačů. V roce 1954 zahájil činnost první studentský orchestr. O prázdninách v roce 1955 byla zrušena aula a v ní loutkové divadlo pocházející z dob německého gymnázia. Ze školy byly přemístěny historické varhany do místní hudební školy. V roce 1956 byl na škole založen pěvecký sbor. Pro období konce padesátých let byla charakteristická snaha vymýtit náboženské předsudky za každou cenu nejen ze života žáků, ale také jejich rodičů. Přihlášky do náboženství byly sledovány a vyvíjel se tlak na rodiče, aby je vzali zpět. Učitelé měli povinné ideově–politické školení, kde se měli naučit čím nahradit náboženství a jak vypěstovat v lidech nový, stejně jemný vztah k věcem i přírodě.

V roce 1960 z nové Ústavy ČSSR vzešel školský zákon, který prodlužoval povinnou školní docházku o jeden rok zřízením základní devítileté školy. Třetí stupeň školy se formálně osamostatnil v podobě tříleté Střední všeobecně vzdělávací školy, která poskytovala úplné střední všeobecné a polytechnické vzdělání a základy odborného vzdělání pro národní hospodářství nebo uplatnění na poli kultury. Jejím hlavním posláním však bylo vychovávat dorost pro vysoké školy. Ve školní budově společně fungovalo pod jednou správou 25 tříd: 5 tříd národní školy (176 žáků), 12 tříd druhého stupně (468 žáků), 5 tříd třetího stupně (132 žáků) a 3 třídy střední odborné školy pro pracující (48 žáků). Celkem to bylo 824 žáků.

Zákonem č. 168/1968 Sb. byla postupně z tříletých středních všeobecně vzdělávacích škol zřizována čtyřletá gymnázia. V Krnově se tak stalo s platností od 1. září 1968, kdy vedle dožívající Střední všeobecně vzdělávací školy byl otevřen první ročník čtyřletého gymnázia. Osnovy pro čtyřletá gymnázia výrazně podporovaly humanitní výuku. Zvýšil se počet hodin cizích jazyků a v humanitní větvi se latina stala povinným jazykem. Normalizační proces do našeho školství přinesl nové priority. Systémová obnova v duchu stalinismu v dubnu 1970 zformovala celoškolskou organizaci Socialistický svaz mládeže. Ta se stala opět jedinou povolenou organizací československé mládeže. V roce 1970 také proběhly prověrky členů KSČ. Cílem prověrek bylo rovněž snížení procenta inteligence členů KSČ. Jeden po druhém měli vyjádřit svůj názor na události pražského jara a sovětskou okupaci. Ti, kteří neobstáli, byli zbaveni členství v KSČ. Tím byl dán počátek nerovností mezi členy profesorského sboru. Tento stav trval prakticky až do roku 1989. Od školního roku 1971/1972 bylo rozšířeno vyučování občanské výchovy, kterou mohli vyučovat jen stranicky prověřeni učitelé.

Ve školním roce 1978/1979 byla poprvé v naší historii školství zadána témata maturitních písemek prostřednictvím státního rozhlasu.

Události 17. listopadu 1989 vyvolaly na gymnáziu v Krnově rozpačité reakce. Jen část učitelů otevřeně vyjádřila podporu zmasakrovaným účastníkům pokojné demonstrace. Jiní byli náchylní přijmout oficiální informace šířené komunistickými sdělovacími prostředky. Na škole se formovalo Občanské fórum, které mělo za cíl zrušit základní organizaci KSČ. Během několika následujících týdnů a měsíců došlo k zásadním změnám v organizaci školy. Nová politická situace s sebou přinesla nové úvahy o školském systému u nás (Almanach školy ke 120. výročí založení školy gymnázia).

V roce 2001 na základě usnesení zastupitelstva kraje č. 7/77/1 ze dne 13. prosince se škola stala příspěvkovou organizací Moravskoslezského kraje s oficiálním názvem Gymnázium Krnov, příspěvková organizace. V roce 2006 byla od 1. ledna na škole zřízena školská rada. V následujících letech bylo zrekonstruováno hygienické zařízení školy, šatny, byla měněna okna a opravena vnější fasáda budovy (Gymnázium Krnov 1945[2015]), (viz obrázek 4 a 5).

3.3.2 Střední pedagogická a Střední zdravotnická škola

Vyučování bylo zahájeno v roce 1959 na tehdejší zdravotnické škole, kdy prvním oborem bylo čtyřleté denní studium Zdravotní sestra. Obor se vyučoval na škole až do roku 2004, kdy se přejmenoval na obor Zdravotnický asistent. Zdravotnická škola byla založena z důvodu potřeby odborného zdravotnického personálu na Krnovsku. Na svém počátku budova neměla své prostory, a proto vyučování probíhalo na pedagogické škole a praktická část výuky byla realizována v budově nemocnice. Od roku 1961, kdy byl zrušen krnovský okres, byla škola umístěna do nové, reprezentativní budovy, ve které sídlí dodnes. Od té samé doby se změnil také název na Střední zdravotnická škola (Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola Krnov, online).

Škola pedagogická vznikla z důvodu nedostatku pedagogických pracovníků ve městě a okolí. Nová krnovská škola vznikala postupně a s mnoha potížemi. Prvním krokem bylo otevření jedné třídy 1. září 1951. Třídu navštěvovalo 34 žáků z okresu Opava a Krnov a byla umístěna v budově gymnázia. Rok na to přibyla další třída. Třetí rok existence školy byl významný z důvodu umístění do budovy bývalé dívčí střední školy na Jiráskově ulici. Budova byla postavena roku 1938 jako nová budova České školy. Teprve po válce mohla budova sloužit svým účelům. Budova byla téměř prázdná, a proto nastaly komplikace. Pracně se musel shánět veškerý nábytek. Z půdy gymnázia byl opatřen starý vyřazený nábytek nebo se dovezl

až z Opavy. Předáním budovy pedagogické školy se vytvořily vhodné podmínky pro sloučení pedagogické školy z Opavy a Krnova. Počet tříd vzrostl na osm a také se zvýšil počet členů profesorského sboru.

Vyučování na nové škole započalo 1. září 1953. V následujících letech byla škola vybavována nejmodernějšími pomůckami. Zřizovaly se nové odborné učebny a na školní zahradě se začala stavět nová tělocvična (Dvacet let pedagogické školy v Krnově). Stavba tělocvičny postupovala velmi pomalu a byla dokončena ve školním roce 1973/1974 (Kronika pedagogické školy 1972–1974). Ve stejných letech bylo rozhodnuto o dostavbě budovy školy směrem k mateřské škole na Gorkého ulici (Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola Krnov, online). Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola pracovaly samostatně až do doby, než bylo rozhodnuto o jejich sloučení pod jeden samosprávný celek ve školním roce 2005/2006 (Kronika města Krnova 2006), (viz obrázek 6, 7 a 8).

3.3.3 Střední škola průmyslová

Škola vznikla po válce v roce 1948, kdy začala obnova strojírenského průmyslu v Krnově. Na samém počátku školy vznikla zaškolovací dílna pro místní strojírenské provozy sdružené ve firmě Strojovnit umístěné v současné budově školy. Teoretickou výuku pro žáky zajišťovala Základní odborná škola na Revoluční ulici. V roce 1949 došlo ke změně zaškolovací dílny ve středisko pracujícího dorostu a v roce 1952 z něho vzniklo odborné učiliště tzv. státních pracovních záloh. V roce 1957 byla škola včleněna do firmy Strojovnit. Současná budova školy byla zrekonstruována a získána v roce 1971. Škola patřila k nejmoderněji vybaveným školám, a proto na škole vznikly i čtyřleté obory zakončené maturitní zkouškou. V roce 1991 se zřizovatelem školy stalo Ministerstvo průmyslu ČR a tím byla škola oddělena od firmy Strojovnit Krnov. V nadcházejících letech došlo ke změně zřizovatelů hned několikrát. Byli to Ministerstvo hospodářství ČR, MŠMT ČR a Moravskoslezský kraj, který je zřizovatelem dodnes. Změny zřizovatelů provázely také změny v názvu školy. Byly to názvy: Odborné učiliště č. 3, Střední odborné učiliště strojírenské, Střední odborné učiliště technické, Střední odborná škola. V současné době má škola název Střední škola průmyslová příspěvková organizace, což přinesla změna školské legislativy (Střední škola průmyslová Krnov, online).

3.3.4 Střední škola automobilní

Počátky školy sahají do roku 1963, kdy byla založena Střední zemědělská technická škola a pod tímto názvem fungovala až do roku 1976. Byl na ní studován čtyřletý obor Mechanizace

zemědělské výroby a jednoletý obor Mechanizační – jednoleté studium pro funkcionáře. V roce 1964 byl otevřen obor Mechanizace zemědělské výroby jako tříletý dálkový obor. V roce 1974 se otevřel obor Opravář zemědělských strojů jako přípravný ročník nástavby a k oboru Mechanizace zemědělské výroby jako nástavbové studium. Od roku 1977 škola existovala pod názvem Střední zemědělská škola. Obory na škole ale byly stejné. V roce 1991 škola změnila název z důvodu sloučení na Střední odbornou školu a Střední odborné učiliště. K již existujícím studijním oborům přibyly obory Technická administrativa, Mechanik opravář – silniční motorová vozidla, Mechanizace zemědělství a lesního hospodářství, Strojírenská a technická administrativa, Ekonomika zemědělství a výživy, Mechanizace a služby – provoz a služby, Mechanizace a služby – obchodně technické a servisní služby, Automechanik a Technické lyceum (Almanach ke 40. výročí založení SOŠ a SOU v Krnově, 2003). V roce 2003 škola převzala od již zrušené 3. základní školy na Opavské ulici školní prostory (Kronika města Krnova 2003).

V roce 2007 byla škola opět přejmenována jako Střední škola automobilní, mechanizace a podnikání a ve stejném roce byl na škole založen studijní obor pro budoucí profesionální řidiče. Tímto se škola stala první střední školou s touto akreditací v ČR (Kronika města Krnova 2007). V současnosti se škola jmenuje pouze Střední škola automobilní příspěvková organizace a nabízí následující obory Autotronik, Technická administrativa, Doprava a logistika. Škola také nabízí učební obory Mechanik opravář motorových vozidel a Mechanik opravář motorových vozidel ve zkrácené délce studia 1 rok, což je obor pro budoucí řidiče profesionály. Součástí školy je jídelna a internát (Střední škola automobilní, online).

3.3.5 Střední odborná umělecká škola varhanářská o.p.s.

Střední odborná umělecká škola varhanářská byla založena 1. září 1992, kdy zřízení školy schválilo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. A to pod patronací firmy Rieger – Kloss Varhany s.r.o. Krnov. Prvním ředitelem školy se stal Jiří Albrecht (Almanach střední umělecké školy varhanářské o.p.s. 1992–2017). V okresním zemském archívu v Krnově v archívu Okresního národního výbor je dostupná k nahlédnutí žádost o povolení zřízení dvouleté odborné školy mistrovské večerní – obor varhanář ze dne 27. ledna 1960. Žádost byla napsána národním podnikem Československé hudební nástroje z Hradce Králové a určena pro ONV – k rukám vedoucího školského odboru (Archiv ONV). Jelikož jsem v archívu ONV nedohledal žádné další spisy k tomuto tématu, zaměřil jsem se na městské kroniky z těchto let,

kde jsem nenašel žádný záznam o zřízení školy tohoto typu. Na základě tohoto můžeme předpokládat, že žádost byla zamítnuta.

Hlavními iniciátory založení školy byli Gabrlík, Rohr, Morys a paní Ing. Kypúsová. V roce 1993 ve škole studovali studenti učiliště Hudební nástroje z Hradce Králové, specializující se na stavbu varhan ve 3. a 4. ročníků. 1. ročník se měl podle plánu ředitele otevírat ve školním roce 1994/1995, v němž by žáci měli studovat podle nově vypracovaných osnov (Region, 1993b). První maturitní zkouška na škole proběhla v roce 1994, kterou vykonali dva žáci. Ve školním roce 1994/1995 do 1. ročníku nastoupilo celkem 11 žáků a ve 4. ročníku bylo zapsáno 12. O rok později nastoupilo 13 žáků a také se zvýšila umělecká úroveň obou tříd. V roce 1996 se stal ředitelem školy Ing. Oldřich Hradílek. Ve školním roce 1999/2000 byla udělena výjimka MŠMT ke zvýšení kapacity pro školní rok 2001/2002 na 38 žáků a od školního roku 2002/2003 trvale na 30 žáků (Almanach střední umělecké školy varhanářské o.p.s. 1992–2017).

Varhanářská škola v Krnově je jedna ze dvou středních škol toho typu na světě. Druhá škola se nachází v německém Ludwigsburgu. V lednu roku 2000 studenti školy demontovali pod vedením specialistů firmy Rieger–Kloss varhany v bývalém pražském Paláci kultury. Jednalo se o velkolepý nástroj s 7 184 píšťalami, který byl postaven v Krnově v roce 1978 (Svoboda, 2000).

3.3.6 Základní škola Smetanův okruh

Podle kroniky Krnovské dívčí školy, která byla sestavena podle nalezených starých listin Josefa Menzela, řídícího učitele této školy roku 1873, není její počátek dohledatelný. Existenci školy dokazoval však doklad z děkanského archívu z roku 1672, který tvrdí že tato škola již existovala, neboť kronikář ze 17. století říká, že Krnov patřil Markraběti Jiřímu z rodu Hohenzollernů, který v letech 1523 odkoupil Krnovské knížectví, školu a osazenstvo školy podporoval. Z již zmíněné děkanské matriky je zřejmé že u fary stály dvě jednoposchod'ové budovy, z nichž v menší budově byly třídy pro chlapce a dívky. Ve větší budově se nacházel byt pro kostelníka, řídícího učitele (rektora), varhaníka, kantora a třídy pro gymnasium do doby, než bylo přeloženo do Opavy.

Až do roku 1780, kdy byla v Krnově zřízena hlavní škola měšťanská se 3 třídami později se 4, byla farní škola určena pro chlapce i dívky. Před zřízením hlavní školy bylo na farní škole vyučováno také základům latiny. Po zřízení hlavní školy bylo na farní škole organizováno celodenní vyučování. Škola měla tehdy 230 žáků a vyučovali pouze tři učitelé, proto museli být

rozdělení a vyučovat jednu skupinu žáků dopoledne a zvláště odpoledne. V roce 1807 navštěvovalo dívčí farní školu 244 děvčat a 66 chlapců, kteří byli na škole jen v rámci přípravy pro vstup do hlavní školy. V roce 1849 byl počet žákyň v dívčí škole 381. Od roku 1856 byla otevřena na škole 4. třída. Roku 1869 bylo rakouské školství organizováno zákonem a v rámci něho bylo na škole 5. tříd. Ve školním roce 1873/1874 měla škola 554 žákyň, a proto byla jedna třída rozdělena do dvou oddílů. Ve školním roce 1876/1877 byla otevřena 6. třída a na škole se také podle předpisu vyučoval tělocvik a dívčí ruční práce. Ve školním roce 1878/1879 byla škola přemístěna do nové dvoupatrové budovy. Ve školním roce 1895/1896 byla škola zemskou školní radou přejmenována jako 8. letá dívčí škola později jako měšťanská škola. V roce 1920 byl výnosem školské rady z 22. ledna ve 4. ročníku měšťanské školy zavedený předmět čeština s časovou dotací 4 hodiny týdně. O rok později v roce 1921 byla čeština zavedena na celé dívčí měšťanské škole s časovou dotací 3 vyučovací hodiny týdně (Kronika Krnovské dívčí školy 1869–1924).

Současná budova školy byla postavena roku 1878 pro německou obecnou školu, která se po dostavění ihned nastěhovala do budovy. Od roku 1903 byla v budově otevřena německá měšťanská škola. Ke konci války přestala škola sloužit svému účelu a budova byla použita jako kasárny a později jako lazaret. V bojích o město Krnov školní budova utrpěla značné ztráty. Letecké bomby, které dopadly poblíž budovy, poškodily střechem, omítku, okenní rámy i stropy. V budovách tělocvičny byly dva zásahy bombami a v hlavní budově jeden. Stejně tak utrpěl i vnitřek budovy velké škody. Skříně byly vypáčeny, nábytek poničený a téměř všechny školní pomůcky poničeny. Školní budova byla během krátké doby opravena a vyučování mohlo započít již 3. září 1945 (Kronika základní školy na smetanově okruhu 1953–1954). V následujících letech školu poznamenal nastolený režim stejně jako všechny ostatní školy ve městě. Postupem času si škola prošla řadou rekonstrukcí. Například v roce 1960 rekonstrukcí ústředního topení. Od roku 1981 pod školu spadala neúplná základní škola na Chářovské ulici. (Kroniky základní školy na smetanově okruhu 1954–1981).

3.3.7 Základní škola Dvořákův okruh

Budova současné základní školy na Dvořákově okruhu byla postavena v letech 1891–1893 pro německou obecnou školu chlapeckou (Blucha, 1994b). Později v této budově byly dvě školy. Byla to německá měšťanská škola chlapecká a německá obecná škola chlapecká. Obě byly pod vlastní samosprávou (Archiv ONV). Školní budova během druhé světové války sloužila vojenským účelům. Ve sklepě byl ke konci války operační sál. Po osvobození

do října 1945 zůstala škola prázdná a stala se místem, ze kterého si každý bral, co potřeboval. Zmizel školní nábytek, školní pomůcky i obrazy. V říjnu byla budova obsazena vojenskou správou pro své nováčky. Místnosti museli být kompletně vyklizeny. O Vánocích byla škola opět uvolněna a hned po Novém roce byl odborný učitel Linhart Vávra pověřen, aby sehnal veškeré potřebné školní vybavení. Staral se o zasklení oken, dezinfekci školy, zařizoval opravu zamrzlého topení a musel sehnat veškerý potřebný nábytek do školy. (Košítek, 1990, str. 17.–48.).

V roce 1945 v budově vznikla obecná a měšťanská škola chlapecká z rozhodnutí zemské školní rady v Brně ze dne 5. prosince 1945. Prvním ředitelem se stal již zmiňovaný odborný učitel Linhart Vávra (Kronika obecná a chlapecká měšťanská škola 1945–1952). Od roku 1947 se z obecné školy stala obecná škola chlapecká. Školní rok 1948/1949 začal 1. září 1948 zavedením jednotné školy (Kronika 1. obecné chlapecké školy v Krnově). V roce 1951 vznikla v budově na Dvořákově okruhu 2, kde se nacházela Základní devítiletá škola III., Střední škola na základě zvýšeného počtu žáků v dosavadních dvou středních školách. Byly to I. střední škola chlapecká a II. střední škola dívčí (Kronika 3. střední školy v Krnově a Základní školy v Krnově). V letech 1966 a 1967 na škole proběhla celková generální oprava včetně opravy topení (Kronika města Krnova 1966–1967). Na 1. základní škole docházelo k postupnému snižování počtu žáků, jako se tomu dělo na všech základních školách. V roce 1985 bylo na škole 592 žáků a v roce 1993 jich bylo 421. I přes ubytok žáků na školách a rušení krnovských škol, škola na Dvořákově okruhu 2 funguje dodnes (Kronika města Krnova 1993).

3.3.8 Základní škola Janáčkově náměstí

V padesátých letech 20. století přišly do škol poválečné ročníky dětí, které byly silné a jejich počty tak koncem těchto let zesílily, že tři krnovské devítiletky praskaly ve švech. V roce 1961 proto bylo přistoupeno k výstavbě 5. základní školy v severovýchodní části Krnova, kde dosud žádná škola nestála. Výstavba školy se potýkala s řadou problémů. Projekt nevyhovoval už v době, kdy bylo rozhodováno o výstavbě. Škola byla projektována pro 300 žáků, a přitom na začátku školního roku nastoupilo přes 820 žáků. Dalším problémem bylo sestavování učitelského sboru. Učitelů byl nedostatek, takže někteří přišli ze stávajících krnovských škol, mnozí odjinud a povinně na umístěnku noví absolventi pedagogických institutů, kteří často po několika letech odcházeli zpět do rodných měst. Jen část zařízení školy byla nová. Většinu nábytku poskytly ostatní školy ve městě a zrušená národní škola na Ježníku.

Budova Základní devítileté školy na Janáčkově náměstí byla z části dostavěna na konci srpna před zahájením školního roku 1961/1962. Výuka probíhala v 10 učebnách v jednom ze dvou pavilonů. Druhý pavilon se dokončoval. Ke škole patřila budova na Albrechtické ulici, kde bylo 7 učeben, ve kterých probíhala výuka 1. stupně.

„Kronikář navštívil 5. devítiletou školu na Janáčkově náměstí v Krnově, kde se stále pracuje na dokončení. Lešení tarasí vchod do druhého traktu školy, takže děti jsou nuceny lešení podlézat do vrat školy. Chodníky jsou ze škváry. Při nynějším suchém počasí stoupá prach až do výše hlavy dospělého člověka.“ (Kronika města Krnova, 1. říjen 1961)

První měsíce od otevření školy byly velice obtížné. Nebyl dostatek učebnic. Kolektivy žáků a učitelů se teprve tvořily. Díky firmám Dakon a JZD Krnov byly vybaveny pracovny na výuku dílen a obstarán dostatek materiálu pro práci během školního roku. Ve školním roce 1962/1963 byly práce na školní budově dokončeny a tělocvična byla předána v září.

Od ledna 1968 se na škole začala projevovat politická situace, která vzbuzovala naděje, že reformy povedou k lepšímu a napraví křivdy nedávné minulosti. Po okupaci školní rok 1968/1969 začal za velmi dramatické politické situace. V následujícím roce kádrové prověrky způsobily změny v učitelském sboru. Při normalizačním procesu byli někteří učitelé přeloženi, někteří museli pedagogickou práci úplně opustit. V roce 1970 se vyměnilo 10 učitelů z celkového počtu 36. Názory učitelů byly za každou cenu sjednocovány a pedagogické porady probíhaly v duchu marxismu a leninismu.

Po listopadových událostech v roce 1989 v Praze nabraly události rychlý spád. V lednu roku 1990 byla založeno na škole Občanské fórum a určena komise pro volbu ředitele školy. V konkursu, jehož se zúčastnili zástupci města, nadřízeného orgánu a Sdružení rodičů a přátel školy, byl zvolen Jiří Zach. Hned na začátku 90. let, po nástupu demokratického ministra školství proběhly revize školského systému. Žáci dostali možnost vybrat si dobrovolně cizí jazyk na místo dřívějšího povinného ruského jazyka. Žáci také nemuseli povinně odcházet z osmého ročníku a mohli pokračovat do devátého, aby dále mohli pokračovat ve studiu na střední škole. Za velký posun bylo třeba považovat administrativní, ekonomické a pedagogické posílení autonomie školy. Dříve škola spadala pod Okresní národní výbor v Bruntále, odbor školství, později pod Školský úřad se sídlem v Bruntále a všechny náležitosti bylo třeba řešit právě v Bruntále. To se změnilo po získání právní subjektivity 1. ledna 1993, kdy se škola stala po stránce administrativní a hospodářské zcela samostatná.

Během první poloviny 90. let probíhala rekonstrukce a modernizace budov a vybavení. Namísto prašné a obsluhově náročné kotelny na tuhá paliva byla nainstalována plynová kotelna s jednoduchou údržbou. V červenci 1997, kdy Krnov a celou Moravu postihla ničivá povodeň, škola díky své poloze na horním konci Krnova, dostatečně daleko od obou řek, byla zasažena pouze spodní vodou tlačící se nahoru z přeplněných kanálů. Zatopeny byly jen suterénní prostory. Celková škoda byla odhadnuta na 330 000 Kč.

V roce 2005 byla na škole zahájena generální rekonstrukce s nástavbou jednoho patra na oba pavilony. Z 19 původních učeben se kapacita zvýšila na 35 učeben a v důsledku toho se od roku 1961 mohly vejít všechny třídy školy pod jednu střechu. Přestalo se vyučovat na staré škole ležící na Albrechtické ulici, kde byly provizorní, stísněné podmínky. Rekonstrukci předcházela dlouhá jednání s městem. Bylo třeba přesvědčit vedení města o nutnosti zvýšení kapacity v době snižování počtu dětí. Bylo výhodné sloučit školu na Janáčkově náměstí s malotřídní školou v Kostelci a umístit všechny třídy na jedno místo. Při přestavbě pavilonů bylo třeba vyřešit problém, kam s dětmi během rekonstrukce. Děti druhého stupně byly přemístěny do budovy Slezské univerzity vedle cvilínského nádraží, kam děti jezdily každý den speciálními autobusy.

V celém školství probíhá kurikulární reforma, centrální osnovy a standardy nahrazuje RVP⁶. V červnu roku 2007 byla slavnostně zahájena výuka v 35 nových učebnách. Od roku 2008 se škola pokoušela získat prostředky z mimorozpočtové sféry. V tomto období získala škola na svou modernizaci více jak 7 500 000 Kč (Základní škola Krnov Janáčkovo náměstí: almanach 1961–2011). V roce 2012 se na jaře začala stavět všemi generacemi dlouho očekávaná sportovní hala, která dnes již stojí a svými rozměry 46x24 m splňuje normy pro florbal, basketbal, házenou, volejbal, tenis a mnoho dalších sportů. V hale je vybudován malý gymnastický sál a obsahuje dělicí stěny, pomocí kterých lze oddělit 3 samostatná hřiště, například na volejbal (ZŠ Krnov Janáčkovo náměstí 17, online).

3.3.9 Základní škola Žižkova

Škola na Žižkově ulici by se dala označit na nejmladší současnou školu v Krnově. Nová budova školy se začala stavět v roce 1973. Učitelé a žáci se z okolních kapacitně přeplněných škol mohli přestěhovat do nové VI. základní školy na Žižkově ulici v roce 1976. Podle kroniky školy ze školního roku 1977/1978 byl zvolen prvním ředitelem Vladimír Špička. V roce 1976

⁶ RVP = Rámcový vzdělávací program – vymezuje mantinely v podobě závazných výstupů, v rámci kterých si školy musí vytvořit vlastní osnovy a učební plán v podobě Školního vzdělávacího programu.

vyrostly na zelené louce dvě stejné školy. Jedna škola byla právě VI. základní škola Žižkova 5 a druhá IV. základní škola Žižkova 3. Společně se školními budovami byla také vystavěna školní jídelna, školní družina a zdravotní středisko. Tím bylo pro obyvatele sídliště pod Cvilínem vytvořeno ideální výchovně–vzdělávací prostředí. V roce 1998 došlo ke sloučení obou sousedních základních škol v jednu. V této podobě je škola známa až dodnes jako ZŠ Žižkova 3. Spojením vznikla základní škola s největší kapacitou v okrese, která je schopna pojmout až 800 žáků. Od spojení škol po současnost došlo k rekonstrukci celého areálu, a tak škola působí jako vhodné prostředí pro žáky základních škol. V dnešní době škola vzdělává přibližně 500 žáků s průměrným počtem 23 žáků ve třídě (Základní škola Žižkova 3 Krnov, online).

3.3.10 Mateřská škola, základní škola a střední škola Slezské diakonie Krnov

Po povodních roku 1997 na pozvání vedení města začala Slezská diakonie působit ve městě. Hlavní důvod byl ten, že ve městě chybělo zařízení, které by řešilo problematiku péče o lidi s postižením. Město poskytlo na 30 let za symbolický nájem diakonii povodněmi poničený objekt, ve kterém byly jesle a mateřská škola na Sídlišti pod Cvilínem. Od roku 1998 fungoval denní stacionář a v roce 1999 vznikla Církevní pomocná škola pro 10 žáků. Mateřská škola speciální je od 1. září 2006 alternativou klasických předškolních organizací. Děti na škole, které neprosívají dobře ve velkých skupinách, se mohou rozvíjet v menších kolektivech s pomocí speciálního pedagoga. V roce 2011 po dohodě s vedením města byla připojena k Církevní pomocné škole Základní škola Hlubčická a vznikla tak Mateřská a základní škola Slezské diakonie. Žáci obou škol se pravidelně setkávají na různých akcích. V roce 2014 byla otevřena střední škola praktická, která přinesla možnost pokračovat ve vzdělání po absolvování základní školy v jednoletém a dvouletém oboru se zaměřením na dílenskou práci (MŠ, ZŠ a SŠ Slezské diakonie Krnov, online).

Závěr

Tématem mé bakalářské práce byla historie školství v Krnově od roku 1848. V práci jsem také zmínil historii školství obecně a historii města. Stručně jsem popsal dějiny předcházející roku 1848, kdy podle Mořické knihy byla ve městě škola v roce 1415, ale předpokládá se, že tam byla již dříve.

Od roku 1848 došlo v Krnově k velkému rozvoji školství. V roce 1855 vznikla ve městě vedle hlavní školy městská nižší reálka, která v roce 1875 byla rozšířena na úplnou vyšší reálku. V druhé polovině 19. století došlo k největšímu rozvoji školství. Byly postaveny budovy pro nově vznikající školy a tím ve městě stoupala vzdělanost. Významnou roli v historii školství hrála také česká menšina v Krnově, která to neměla v pohraničí snadné. V roce 1919 po usilovné snaze české menšiny zde vznikla první Česká škola a v roce 1924 byla postavena pro její účely nová budova. V roce 1925 ministerstvo zřídilo v Krnově měšťanskou školu s českým vyučovací jazykem. České školství se rozvíjelo, avšak v důsledku Mnichovské dohody v roce 1938 české školství v Krnově na následujících sedm let zaniklo.

Po válce bylo nutné školství v Krnově budovat prakticky od základů. Školní budovy byly poškozeny a téměř bez vybavení. Přes veškeré komplikace však bylo vyučování na Krnovských školách zahájeno ve školním roce 1945/46. Budovy škol byly postupně opraveny a bylo opatřeno potřebné vybavení. Odsunem Němců z pohraničí se vraceli čeští obyvatelé a tím nastal nárůst obyvatelstva, proto bylo potřeba dalšího rozvoje školství, které bylo ovlivněno totalitním režimem až do listopadu roku 1989. Po revoluci došlo k reorganizaci celého školství. Postupem času některé školy zanikaly, docházelo ke slučování škol pod jednu samosprávu, vznikly nové školy a měnily se jejich názvy.

Pro výraznější znázornění vývoje školství jsem práci doplnil fotografiemi škol, které jsou zařazeny v přílohách. Obtíží během získávání informací byla absence kronik některých škol, kdy mi k nim nebyl umožněn přístup vedením. Další obtíží byl také neuspořádaný archiv ONV. U školních kronik byl problém s jejich čitelností. Zejména u německých, které byly psány ručně a projevil se na nich čas. Bylo obtížné získat z nich alespoň základní informace. Cílem práce bylo podat ucelené informace o historii školství od roku 1848. Práce se zabývá historií města a s tím souvisejícím rozvojem školství. Cíl byl, dle mého názoru, splněn.

Seznam zkratk

ČSSR	Československá socialistická republika
KNV	Krajský národní výbor
KSČ	Komunistická strana Československá
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
OF	Občanské fórum
SČM	Svaz české mládeže

Zdroje

Literatura

- BALLA, Jaromír. *Evropská integrace*. Ostrava: Advertis, 2000. ISBN 978–80–900907–0–5.
- BLUCHA, Vladimír. *Historie města Krnova: k 700. výročí města Krnova 1269–1969*. Krnov: Městský národní výbor, 1969.
- BLUCHA, Vladimír. *Klíč k domovu: čtení o Krnovsku pro mládež i dospělé*. 2., opr. vyd. Krnov: Město Krnov, 2013. Regio Litera. ISBN 978–80–87826–00–3.
- BLUCHA, Vladimír. *Město mezi dvěma řekami – Krnov: čtení o pozoruhodné historii města zvaného Kyrnow, Jegerdorf, Carnovia, Jägerndorf, Karniów*. Krnov: Město Krnov, 2007. ISBN 978–80–239–5542–2.
- BŘÍZA, Svatopluk, Ondřej HANIČÁK, Marek KIECOŇ, et al. *Krnov: historie, archeologie*. Druhé vydání. Ostrava: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 2016. ISBN 978–80–900907–0–5.
- KOPÁČ, Jaroslav. *Dějiny školství a pedagogiky v Československu*. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1971.
- KOŠÚTEK, Martin. *Z historie základního školství v okrese Bruntál: 1945–1990*. Bruntál: RŠ MT OÚ, 1990.
- KOVÁŘÍČEK, Václav a Iva KOVÁŘÍČKOVÁ. *Vývoj školských soustav v českých zemích*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1989.
- MARTINEK, Libor. *Hledání kořenů: regionální literatura Krnovska a její představitelé: (kompendium)*. Opava: Literature & Sciences, 2010. ISBN 978–80–904126–1–3.
- MICHL–BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, 2010c. ISBN 978–80–7268–720–6.
- MORKES, František. *Učitelé a školy v proměnách času: (pokus o základní chronologii 1774–1946)*. Plzeň: Pedagogické centrum, 1999. ISBN 80–7020–051–0.
- ROSA, Arnošt a Jaroslav JINDRA. *Průmyslové a odborné školství v republice Československé*. Praha: Státní ústav pro učební pomůcky škol průmyslových a obchodních, 1928.
- SOMR, Miroslav. *Dějiny školství a pedagogiky: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty skupiny studijních oborů 76 Učitelství na fakultách připravující učitele v ČSR*.

Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

VALIŠOVÁ, Alena a Hana KASÍKOVÁ. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978–80–247–1734–0.

VESELÁ, Zdenka. *Vývoj českého školství*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.

Články a sborníky

BLUCHA, Vladimír. Historie krnovského školství: Kdo odpočívá, ten rezaví. *Region: Krnovské noviny*. 1996d, 5(49), 14.

BLUCHA, Vladimír. Péče matice Opavské o menšinové školy v západním Slezsku. *Vlastivědné listy*. 2001, 27(1), 9–11.

BLUCHA, Vladimír. Střípky z historie krnovského školství I. *Region: Krnovské noviny*. 1996a, 5(41), 14.

BLUCHA, Vladimír. Střípky z historie krnovského školství II. *Region: Krnovské noviny*. 1996b, 5(42), 14.

BLUCHA, Vladimír. Střípky z historie krnovského školství IV. *Region: Krnovské noviny*. 1996c, 5(44), 14.

BLUCHA, Vladimír. Z historie Krnova a okolí: 575 let českého zápisu. *Region: Krnovské noviny*. 1994a, 3(5), 15.

BLUCHA, Vladimír. Z historie Krnova a okolí: 70. výročí novostavby české školy. *Region: Krnovské noviny*. 1994e, 3(48), 15.

BLUCHA, Vladimír. Z historie Krnova a okolí: 85 let budovy 3. základní školy. *Region: Krnovské noviny*. 1994b, 3(9), 15.

BLUCHA, Vladimír. Z historie Krnova a okolí: V Krnově před 75 lety. *Region: Krnovské noviny*. 1993, 2(37), 15.

BLUCHA, Vladimír. Z historie Krnova a okolí: Ze života české menšiny na Krnovsku (I.). *Region: Krnovské noviny*. 1994c, 3(13), 15.

BLUCHA, Vladimír. Z historie Krnova a okolí: Ze života české menšiny na Krnovsku (II.). *Region: Krnovské noviny*. 1994d, 3(14), 15.

BLUCHA, Vladimír. Z historie krnovského školství: Odsunuté gymnázium. *Region: Krnovské noviny*. 1996e, 5(50), 14.

Dějiny kostelecké školy se uzavřely. *Region: Krnovské noviny*. 2007, (29), 1.

Krnov nabízí žákům unikátní uměleckou střední školu. *Svoboda: Moravské noviny*. 2000, **10**(113), 3.

První česká škola. *Region: Krnovské noviny*. 2015, **24**(11), 11.

Rok soukromé varhanářské školy. *Region: Krnovské noviny*. 1993b, **2**(34), 2.

Škola na Chářovské samostatná. *Region: Krnovské noviny*. 1993a, **2**(35), 3.

Sborník bruntálského muzea. Bruntál: Muzeum v Bruntále, 2015. ISBN 978–80–87038–25–3. ISSN 1801–2205.

Slezský sborník: České školství v pohraničí za nacistické okupace se zvláštním zřetelem k severní Moravě a Slezsku. Slezský ústav ČSAV v Opavě, 1959, **57**(1.–4.).

Webové stránky

Historie města Krnova. *TIC Krnov* [online]. [cit. 2019–03–02]. Dostupné z: <http://www.infokrnov.cz/cs/zajimavosti-krnov/historie>

KLOČKOVÁ, Lenka, Jana BARTOŠOVÁ a Eduard ŠIMEK. MŠMT OD ROKU 1848 DO SOUČASNOSTI: Ministerstvo školství v habsburské monarchii. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. [cit. 2019–02–19]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/165-let-ministerstva-skolstvi-mladeze-a-telovychovy>

Krnovský výrobce varhan Rieger–Kloss Orgelbau je v insolvenční. Věřitelům dluží více než 15 milionů. *Aktuálně.cz* [online]. 15.3.2018 [cit. 2019–03–02]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/krnovsky-vyrobce-varhan-rieger-kloss-orgelbau-je-v-insolvenci/r~8ed726ba281f11e88b47ac1f6b220ee8/?redirected=1551557132>

MŠ, ZŠ a SŠ Slezské diakonie Krnov: O nás [online]. 2019 [cit. 2019–03–27]. Dostupné z: <http://www.specialniskoly.cz/o-nasI>

Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola Krnov: Historie [online]. 2012 [cit. 2019–03–27]. Dostupné z: <https://www.spgs-szs.cz/O-Skole/Historie.aspx>

Střední škola automobilní [online]. [cit. 2019–03–20]. Dostupné z: <https://www.ssa-krnov.cz/>

Střední škola průmyslová Krnov: informace o škole [online]. 2019 [cit. 2019–03–27]. Dostupné z: <https://www.sspkrnov.cz/skola/informace-o-skole>

Školská zařízení. *Krnov* [online]. [cit. 2019–03–10]. Dostupné z: <http://www.krnov.cz/skolska-zarizeni/ms-20629/p1=20629>

V Krnově Slezská univerzita končí. *Denik.cz: Bruntálský a Krnovský* [online]. © VLTAVA LABE MEDIA a.s., 2015, 5.11.2015 [cit. 2019–03–10]. Dostupné z:

https://bruntalsky.denik.cz/zpravy_region/v-krnove-slezska-univerzita-konci-20151105.html

Základní škola Žižkova 3 Krnov [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <http://www.zs4krnov.cz/>

ZŠ Krnov: Janáčkovo náměstí 17 [online]. ZŠ Krnov, 2019 [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <http://zs5krnov.cz/skola/index.php>

Archivní dokumenty

Kronika 1. obecné chlapecké školy v Krnově.

Kronika 3. střední školy v Krnově a Základní školy v Krnově.

Kronika Krnovské dívčí školy 1869–1924.

Kronika města Krnova 1960. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1963. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1965. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1967. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1970. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1972. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1985. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1990. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1992. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1993. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1994. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1998. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 1999. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 2001. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 2002. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 2003. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 2006. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika města Krnova 2011. Městský úřad Krnov, Hlavní náměstí 96/1.

Kronika obecné a chlapecké měšťanské školy 1945–1952. Krnov.

Kronika pedagogické školy na Jiráskově ulici 1972–1973.

Kronika základní školy na smetanově okruhu 1953–1954.

Městské muzeum Krnov. Šanon Archiv Krnov.

Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově. Archiv dokumentace Okresního národního výboru Krnov. Fond: ONV KRNOV

ŠKÝVAROVÁ, Vladimíra. Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově. Inventáře a katalogy okresního archívu Bruntál. ARKY 52. JAF 1022. Odborná tkalcovská škola německá v Krnově 1875–1945. 1988, Krnov.

Almanachy

Almanach ke 40. výročí založení SOŠ a SOU v Krnově. ředitelství SOŠ a SOU v Krnově, 2003.

Almanach střední umělecké školy varhanářské o.p.s. 1992–2017.

Almanach školy ke 120. výročí založení gymnázia: 1875–1995. Krnov, 1995.

Dvacet let pedagogické školy v Krnově 1951–1971.

Gymnázium Krnov 1945[2015]

Základní škola Krnov Janáčkovo náměstí: almanach 1961–2011. 2011.

Seznam obrázkových příloh

Obrázek 1 – Budova školy Ježník přibližně ve 20. letech 20. století.

Obrázek 2 – Pohled na bývalou školu Ježník z roku 2008.

Obrázek 3 – Budova střední odborné tkalcovské školy postavena v letech 1890–1891.

Obrázek 4 – Budova vyšší reálky postavená a projektována krnovským stavitelem J. Hartlem v letech 1875–1877.

Obrázek 5 – Fotka dnešního gymnázia v Krnově z roku 2008.

Obrázek 6 – Dokončování stavby budovy okresního hejtmanství z roku 1906.

Obrázek 7 – Budova bývalého okresního hejtmanství sloužící od roku 1951 pro účely zdravotnické školy. Fotka je focena v roce 2008.

Obrázek 8 – Historická fotka budovy na Jiráskově ulici.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jiří Kunderáč
Katedra:	Společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Dějiny školství v Krnově od roku 1848
Název v angličtině:	History of education in Krnov since 1848
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá historií školství v Krnově. První část práce se věnuje historii školství na našem území obecně. Ve druhé části jsou popsány stručně dějiny města Krnova. Poslední část je věnována historii školství v Krnově a historii jednotlivých škol.
Klíčová slova:	Historie, školství, město Krnov, vývoj školství, škola, dějiny školství, dějiny
Anotace v angličtině	The bachelor thesis deals with the history of education in Krnov. The first part of the thesis deals with the history of education in the Czech Republic. The second part of the thesis briefly describes the history of Krnov. The last part is devoted to the history of education in Krnov and the history of individual Krnov schools.
Klíčová slova v angličtině:	History, education, town of Krnov, development of education, school, history of education, history
Přílohy vázané v práci:	Obrazové přílohy – 8 obrázků
Rozsah práce:	60
Jazyk práce:	čeština

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Obrázek 1 – Budova školy Ježník přibližně ve 20. letech 20. století.

MICHL-BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, c2010. ISBN 978-80-7268-720-6.

Obrázek 2 – Pohled na bývalou školu Ježník z roku 2008.

MICHL-BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, c2010. ISBN 978-80-7268-720-6.

Obrázek 3 – Budova střední odborné tkalcovské školy postavena v letech 1890–1891.

MICHL–BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, c2010. ISBN 978–80–7268–720–6.

Obrázek 4 – Budova vyšší reálky postavená a projektována krnovským stavitelem J. Hartlem v letech 1875–1877.

MICHL–BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, c2010. ISBN 978–80–7268–720–6.

Obrázek 5 – Fotka dnešního gymnázia v Krnově z roku 2008.

MICHL-BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, c2010. ISBN 978-80-7268-720-6.

Obrázek 6 – Dokončování stavby budovy okresního hejtmanství z roku 1906.

MICHL-BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, c2010. ISBN 978-80-7268-720-6.

Obrázek 7 – Budova bývalého okresního hejtmánství sloužící od roku 1951 pro účely zdravotnické školy. Fotka je focena v roce 2008.

MICHL–BERNARD, Alexandr. *Krnov v proměnách*. Třebíč: Akcent, c2010. ISBN 978–80–7268–720–6.

Obrázek 8 – Historická fotka budovy na Jiráskově ulici.

Budova Jiráskova: historický pohled. In: *Střední pedagogická škola a Střední zdravotnická škola Krnov* [online]. [cit. 2019–04–07]. Dostupné z: <https://www.spgs-szs.cz/O-Skole/Historie.aspx>